

กิจกรรมผลงานคณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม

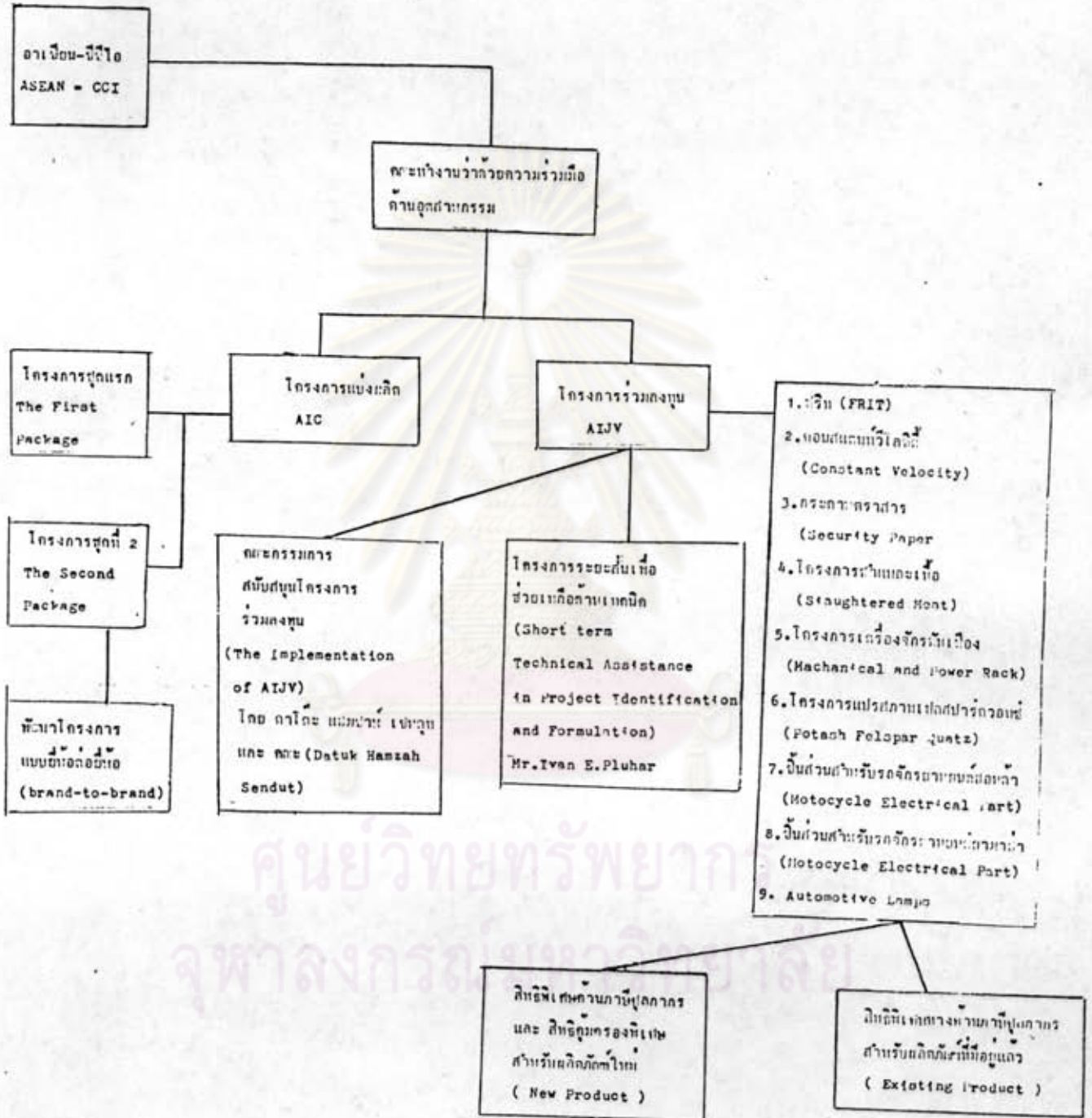
ตั้งที่ใดกล่าวไว้ในบทที่ 3 แล้วว่า นอกเหนือไปจากโครงสร้างและสิ่งต่าง ๆ ที่ระบุว่าจะองค์กรนั้นยังมีผลการปฏิบัติการอยู่แล้วนั้น องค์กรยังมีส่วนสำคัญอีกประการหนึ่งคือ กิจกรรมอันเป็นผลงานขององค์กรนั้น ๆ ดังนั้นบทที่ 4 นี้จะได้ศึกษาถึงกิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรมขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อที่จะพิจารณาว่ากิจการทางด้านอุตสาหกรรมนั้นมีความสำเร็จหรือไม่อย่างไร

ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะทำงานฯ ในปี พ.ศ. 2519 กิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรม อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ โครงการแบ่งผลิต (ASEAN Industrial Complementation หรือ AIC) และ โครงการร่วมลงทุนทาง อุตสาหกรรม (ASEAN Industrial Joint Venture หรือ AIJV)

ภายหลังจากการประชุมสุดยอดอาเซียนที่บาหลี (Bali Summit) ที่อินโดนีเซีย ในปี 2519 แล้ว ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรบางประการ เช่นมีการจัดให้มีการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนขึ้น และ ในระยะต่อมากิจการทางด้านอุตสาหกรรมของฝ่ายรัฐบาลก็ได้รับการส่งเสริมให้เพิ่มขึ้น กิจกรรมที่กล่าวถึงนั้น คือ โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Project หรือ AIP) โครงการดังกล่าวประกอบด้วย โครงการย่อย ๆ 5 โครงการ ซึ่งประเทศสมาชิก แต่ละประเทศจะเป็นผู้รับผิดชอบประเทศละหนึ่งโครงการ ในขณะที่ด้วยกันทางภาคเอกชนก็ได้นำเสนอโครงการของตนขึ้นมาเพื่อเป็นการสนองตอบต่อเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค โครงการที่ภาคเอกชนได้ร่วมกันเสนอโดยผ่านขั้นตอนของอาเซียน-ซีซีโอ และ คณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรม คือ โครงการแบ่งผลิต

โครงการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรม (ASEAN Industrial Complementation)

โครงการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรมเป็นโครงการอุตสาหกรรมอันแรกของ

ภาคเอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะเป็นการกระชับความเข้าใจ และ สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อการร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค โครงการนี้ ประเทศสมาชิกอย่างน้อย 4 ประเทศขึ้นไป จะมาร่วมเสนอโครงการของตนตามหลักการแบ่งผลิตทางอุตสาหกรรม (Basic Agreement on ASEAN Industrial Complementation) ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวได้มีการลงนามกันเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2524 ณ กรุงนิลา ตามข้อตกลงนั้นจะทำการแบ่งผลิตเป็นชุด ๆ (Package) ผลิตภัณฑ์แต่ละชุดจะได้รับสิทธิคุ้มครองพิเศษ (Exclusivity Privileges) ความชนิดของผลิตภัณฑ์ ในขณะที่เดียวกันกับที่ผลิตภัณฑ์ได้รับสิทธิคุ้มครองพิเศษนั้น ก็จะได้รับสิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรด้วย เช่นเดียวกัน (ASEAN Preferential Trading Arrangements หรือ PTA)

สิทธิคุ้มครองพิเศษ (Exclusive Privilege)

ตามหลักการของโครงการแบ่งผลิตนั้น ถ้าผลิตภัณฑ์ของประเทศสมาชิกใด ๆ ก็ตามได้รับอนุมัติให้เข้าร่วมในโครงการแล้ว ก็จะได้รับสิทธิคุ้มครองพิเศษความชนิดของผลิตภัณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิดด้วยกันคือ สิทธิคุ้มครองพิเศษประเภทที่ให้แก่ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product) และ สิทธิคุ้มครองพิเศษที่ให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว (Existing Product) กล่าวคือ

ก. สิทธิคุ้มครองพิเศษที่ให้แก่ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product) คำว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่หมายถึง ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าชนิดใด ๆ ก็ตามที่ไม่เคยมีการผลิตมาก่อนเลย ในภูมิภาค ทั้งนี้สินค้าดังกล่าวได้ถูกนำเข้ามาจากต่างประเทศ เพื่อใช้ในการบริโภคภายในภูมิภาคทั้งสิ้น การที่จะตัดสินว่าผลิตภัณฑ์ใดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่นั้น จะกระทำได้โดยเมื่อมีผู้เสนอโครงการ ภาครัฐบาลก็จะทำการสอบถามไปยังภาคเอกชนต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้โต้แย้งหรือคัดค้าน ถ้าไม่มีผู้ใดแสดงการโต้แย้ง ทางภาครัฐบาลก็จะอนุมัติให้โครงการดังกล่าวนี้เป็นโครงการประเภทผลิตภัณฑ์ใหม่ แต่ถ้ามีผู้แสดงการคัดค้าน ข้อเสนออันนั้นก็ตกไป

สิทธิคุ้มครองพิเศษที่ผลิตภัณฑ์จะได้รับคือ ทางรัฐบาลในกลุ่มอาเซียน จะไม่อนุมัติให้มีการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันที่ทำการอนุมัตินั้นอีก ทั้งนี้ระยะเวลาคุ้มครองมีช่วงเวลา 3 ปี

ข. สิทธิคุ้มครองพิเศษที่ให้แก่ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว (Existing Product) ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว หมายถึง ผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าใดๆก็ตามที่ได้มีการผลิตอยู่แล้วภายในภูมิภาค หรือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีการผลิตจริง แต่มีบริษัทเอกชนใดๆได้ทำการขออนุมัติจัดตั้งโรงงาน และสั่งซื้อเครื่องจักรเข้ามาเพื่อเตรียมผลิตสินค้านั้นแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ก็นับว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วเช่นเดียวกัน

สิทธิคุ้มครองพิเศษที่ผลิตภัณฑ์นี้จะพึงได้รับคือ ภาครัฐบาลจะไม่อนุมัติให้ภาคเอกชนใดๆทำการผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันกับที่อนุมัติเป็นโครงการแบ่งผลิตเป็นเวลา 2 ปี อย่างไรก็ตามเพื่อไม่เป็นการทำให้เศรษฐกิจของภูมิภาคต้องเกิดความชงักงันเนื่องจากสิทธิคุ้มครองพิเศษดังกล่าวนี้ จึงได้มีข้อยกเว้นว่า เอกชนอื่นๆจะสามารถเสนอโครงการที่มีลักษณะเดียวกันโครงการแบ่งผลิตได้ แต่จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าผลิตภัณฑ์นั้นจะต้องส่งออกไปนอกภูมิภาค เป็นจำนวน 75 % ขึ้นไป

2. สิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากร (ASEAN Preferential Arrangement หรือ PTA)

ผลิตภัณฑ์ได้รับอนุมัติให้ อยู่ในโครงการแบ่งผลิตแล้วจะได้รับสิทธิพิเศษทางด้านภาษีศุลกากรเป็นเวลา 4 ปี โดยผลิตภัณฑ์ใหม่นั้นระยะเวลาการให้สิทธิพิเศษด้านนี้จะเริ่มนับจากรยะ 1 ปี หลังจากการอนุมัติโครงการ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วนั้น จะเริ่มนับจาก 6 เดือนหลังจากการอนุมัติ

อัตราลดหย่อนภาษีนับจะลดเป็นพิเศษแก่น้อยอย่างน้อย 75% ขึ้นไป โดยอัตรา 75% นี้จะลดจากอัตราที่เคยเรียกเก็บอยู่ อาทิเช่น เดิมสินค้านั้นมีที่กักอัตราภาษี 30% ฉะนั้นเมื่อลดให้ 75% ก็คือจะมีที่กักภาษีเพียง 75% ของอัตราเดิม 30% ซึ่งเท่ากับลดลงไป 22.5% เป็นต้น

แม้ว่าจะได้มีกฎเกณฑ์ต่างๆของโครงการแบ่งผลิตขึ้นมานั้นมิได้หมายความว่าทุกๆประเทศจะต้องยอมรับข้อเสนอดังๆที่เสนอขอเข้าร่วมโครงการแบ่งผลิต แต่ทุกๆประเทศยังคงมีสิทธิของตนในการตัดสินใจที่มีการแบ่งผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมด้วย (Equitable benefits)

ภายหลังจากที่มีโครงการแบ่งผลิตเกิดขึ้นได้มีการเสนอโครงการแบ่งผลิตชุดแรก (The First Package) อันเป็นโครงการแบ่งผลิตประเภทผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว (Existing Product) ซึ่งเสนอโดยสหพันธ์อุตสาหกรรมยานยนต์แห่งอาเซียน (ASEAN Automotive Federative : AAF) และได้รับการเห็นชอบโดยรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ให้เริ่มดำเนินการเมื่อเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2525 แล้ว รายละเอียดของโครงการมีดังนี้คือ

อินโดนีเซีย	ผลิตเครื่องยนต์สี่เซลล์ (80-135 แรงม้า) เพลารถจักรยานยนต์ และ วงล้อรถจักรยานยนต์
มาเลเซีย	ผลิตล้อรถ น็อตซึ่งใช้ลวดสำหรับวงล้อจักรยานยนต์ โช้-ซ์ขับเคลื่อนสำหรับรถจักรยานยนต์ โช้ซี่บราวสำหรับรถยนต์ บายศรี และ เตื่อยหมู เข็มขัดนิรภัย
ฟิลิปปินส์	ผลิตชิ้นส่วนตัวถังรถยนต์นั่ง กระปุกเกียร์รถยนต์นั่ง เพลาล้อหลังสำหรับรถบรรทุกที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2 เมตริกตัน
สิงคโปร์	ผลิตข้อต่อเพลลา แผ่นยางกันน้ำมัน สายพานรูปตัว "วี"
ไทย	ผลิตตัวถังรถยนต์ตั้งแต่ 1 ตันขึ้นไป ครัมเบรคสวิตช์-รถบรรทุก ที่รับการสั่งสะเทือนของรถบรรทุกใหญ่ ¹

จากรายการโครงการแบ่งผลิตดังกล่าวนี้ ประเทศสมาชิกได้ทำการผลิตเชิงพาณิชย์ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา การค้าของผลิตภัณฑ์จากโครงการแบ่งผลิตนั้น จะสามารถศึกษาได้ตามรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

¹ ฐากร พานิช, " ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน และ ลู่ทางอนาคต, " เอเซียปริทัศน์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 , เมษายน 2525, หน้า 61-66.

ตารางแสดงภาวะการค้าผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการแบ่งผลิตภัณฑ์ที่ 1 นับจากปี 2525 - 2528
 (Actual Trading of First Package of Products Under the ASEAN
 Industrial Complementation (AIC) Program in US\$)

ตารางที่ 3

อัตราการนำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการแบ่งผลิตภัณฑ์ในช่วงปี 2525 - 2528

ประเทศ	มูลค่าการส่งออก (ล้านเหรียญ)	มูลค่าการนำเข้า (ล้านเหรียญ)
อินโดนีเซีย	.315	.152
มาเลเซีย	6.425	.614
ฟิลิปปินส์	1.091	.254
สิงคโปร์	1.874	9.913
ไทย	3.925	2.699

จากตารางข้างบนนั้นเป็นตารางแสดงยอดรวมของการนำเข้าและส่งออก เท่านั้นสำหรับ
 รายละเอียดว่าสินค้าส่งออกไปยังประเทศใดในกลุ่มสมาชิกบ้างจะสามารถศึกษาได้จาก
 ตารางต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางแสดงมูลค่าของผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการแบ่งผลิตภัณฑ์ระหว่างปีพ.ศ. 2525 - 2528

(ในราคาเหรียญสหรัฐ)

ประเทศส่งออก ชิ้นส่วน/ส่วนประกอบ Part/Component	ประเทศนำเข้า (Importing Country)					
	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	สิงคโปร์	ไทย	
อินโดนีเซีย: ขอบล้อ (wheel rims) เครื่องจักรดีเซล (diesel engine)		314,680				314,860
มาเลเซีย: โซ่ขับเคลื่อน, โซ่ขับเคลื่อนสำหรับรถบรรทุก, เคื่องหมุน, เข็มขัดนรภัย (Drive chains and timing chains, spokes and nipples Crown wheels and pinion, seat belt)	152,317		31,093 206,960	151,820 396,090	5,378,560	108,178 6,425,108
ฟิลิปปินส์: ชิ้นส่วนตัวถังรถยนต์นั่ง, กระจุกเกียร์รถยนต์นั่ง, เหล็กอลูมิเนียม (body panels for Passenger cars, Transmissioning /Rear axles)				34,730 41,200	599,640	415,872 1,091,442
สิงคโปร์: แผ่นยางกันน้ำมัน, สายพานรูปตัววี (oil seals, V-belt)		299,460			19,080	1,555,781 1,874,321
ไทย: ตัวถังรถยนต์ตั้งแต่ 1 ตันขึ้นไป, ครอบเบรคสำหรับรถบรรทุกที่รับภาระเกินสองตันของรถบรรทุกไทย, คันชน (Body panels for Commercial vehicles of one ton and above, Brake drums for trucks, heavy duty shock absorbers stabilizers, bumpers and trunnion brackets)			15,879	60,762	3,850,130	3,924,941
ยอดรวม (Total)	152,317	6,14,140	253,932	9,913,382	2,698,551	13,632,322

From: WGIC-Chairman, Progress Report on the Implementation of the first Package of Products under AIC, September 15, 1986. P.4.

ตารางที่ 5

ปี	จำนวนเพิ่ม/ลด	
2525	1,830	
2526	5,665,471	309,489
2527	6,955,867	23% (เพิ่ม)
2528	<u>1,009,154</u>	85% (ลด)
ปริมาณรวม	<u>13,632,322</u>	

จากตารางตัวเลขดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นยอดรวมของการค้าผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการแบ่งผลิต ซึ่งยังไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สภาพการกำมีอยู่มากหรือน้อย การที่จะวิเคราะห์ได้นั้น ต้องเปรียบเทียบปริมาณของการค้าสินค้าประเภทอื่น ๆ ระหว่างกลุ่มสมาชิกในระยะเวลาเดียวกัน ดังจะพบได้จากตารางข้างล่างนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6

ตัวเลขแสดงการค้าขายระหว่างกันในกลุ่มประเทศสมาชิก

ปี	มูลค่าการค้า ผลิตภัณฑ์ภายใต้ โครงการแบ่งผลิต	ยอดรวมของ ปริมาณการค้า ภายในอาเซียน	ปริมาณการค้า ผลิตภัณฑ์ภายใต้ โครงการแบ่งผลิต เทียบกับปริมาณการค้า ทั้งหมด (คิดเป็นจำนวนร้อยละ)
2525	1,830	14,120,500,000	0.04
2526	5,665,471	14,833,900,000	
2527	6,955,867		
2528	1,009,154		

ที่มาของตาราง : The ASEAN Secretarial, ASEAN Selected Statistics
1967-1983, April 1985.

จากตารางที่ 5 นั้น จะพบว่าปริมาณการค้าผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการแบ่งผลิต มีจำนวนอยู่เพียง 0.04% เมื่อเทียบกับปริมาณการค้าในกลุ่มประเทศอาเซียนทั้งหมด นอกจากนั้น เมื่อศึกษาประกอบตารางที่ 4 จะพบว่าปริมาณการค้าผลิตภัณฑ์มีจำนวนลดลง เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างปี พ.ศ. 2527 ถึง พ.ศ. 2528 ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ปัญหาทางด้านภาษี และ ข้อจำกัดที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non-tariff barrier) ซึ่งจะได้วิเคราะห์

นอกจากโครงการชุดแรกตั้งที่กล่าวแล้ว คณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมยังได้พยายาม พัฒนาโครงการแบ่งผลิตภัณฑ์ 2 ชั้นอีกด้วย ทั้งนี้โครงการชุดที่ 2 จัดเป็นประเภทผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product)² ซึ่งเป็นโครงการต้องใช้เทคโนโลยีระดับสูงในการผลิต รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการผลิตด้วยเช่นกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโครงการชุดที่ 2 นี้ เนื่องจากโครงการมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในระดับสูง และผู้เชี่ยวชาญในการผลิตมาก ฉะนั้น โครงการจึงไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม ทางคณะทำงานฯ และ อาเซียน-ซีซีโอ ได้พยายามร่วมกันหาทางออก โดยใช้วิธีการที่เรียกว่า ยี่ห้อ ต่อ ยี่ห้อ (brand-to-brand)³ ซึ่งจะเป็นการเปิดทางให้ภาคเอกชนจากนอกภูมิภาคเข้ามาร่วมโครงการ เพราะภาคเอกชนจากนอกภูมิภาคเหล่านั้น ต่างก็มีความเชี่ยวชาญ และ มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีระดับสูง ดังนั้นจึงเป็นที่คาดกันว่า จะสามารถช่วยให้โครงการชุดที่ 2 พัฒนาต่อไปได้

ในระยะแรกนั้นตัวแทนจากประเทศญี่ปุ่น ได้แสดงความสนใจต่อหลักการ ยี่ห้อ ต่อ ยี่ห้อ ค่อนข้างมาก ทั้งนี้โดยภาคเอกชนได้เล็งเห็นถึงผลประโยชน์การขยายตลาดการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นไปสู่ตลาดต่างประเทศ หรือ ต่างภูมิภาค ในขณะที่ด้วยกันตลาดของกลุ่มอาเซียนนั้นเป็นตลาดที่ใหญ่แห่งหนึ่งของโลกเนื่องจากประกอบไปด้วยประชากรเป็นจำนวนถึง 260 ล้านคน นอกจากนี้การเข้าร่วมในโครงการดังกล่าวนั้นย่อมจะหมายถึงสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับตามหลักการพื้นฐาน (AIC) ดังกล่าว

แม้ว่าจะมีการประชุมเพื่อหารือ และ แสวงหาช่องทางร่วมกัน และ ทั้งสองฝ่ายได้เล็งเห็นผลประโยชน์ อันพึงจะมีต่อกันแล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงมีปัญหาเกิดขึ้น

² ศึกษาเพิ่มเติมจากภาคผนวก

³ คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้อนุมัติ หลักการ ยี่ห้อ ต่อ ยี่ห้อ (The terms of Reference for Brand-to-Brand Complementation) สำหรับอุตสาหกรรมรถยนต์ (Automotive Industry) เมื่อเดือนตุลาคม 2526.

ทั้งนี้คงจะเห็นได้จาก ในระยะแรกนั้น นายฟูซุชิโร⁴ (Mr. Fukushima) ตัวแทน จากบริษัทมิทซึบิชิ ได้เสนอแนะแนวทาง ซึ่งเปรียบเสมือนเงื่อนไขของฝ่ายญี่ปุ่น เงื่อนไข ดังกล่าวคือ ประเทศสมาชิกอาเซียน แต่ละประเทศ จะต้องพิจารณาและให้สถานะภาพสินค้า ที่ผลิตภายใต้โครงการ ชีห่อ คอ ชีห่อ เป็นสินค้าที่เทียบเท่า และมีสิทธิพิเศษ เช่นเดียวกับ สินค้าที่ผลิตขึ้นโดยตรงภายในภูมิภาค (Local Content Status) รวมทั้งให้มีการยกเว้นภาษีอากร สำหรับการนำเข้าชิ้นส่วนที่ผลิตภายใต้โครงการด้วย นอกจากนี้ ทางฝ่ายญี่ปุ่นได้เสนอว่าภาครัฐบาลไม่ควรพิจารณาอัตราลดหย่อนภาษี โดยใช้หลักการ ของเรื่อง ดุลการค้า (Trade Balancing)⁵ ซึ่งทางฝ่ายญี่ปุ่นได้เปรียบต่ออาเซียนอยู่

จากเงื่อนไขที่ภาคเอกชนได้เสนอนั้น ทางภาคเอกชน โดยคณะทำงานด้าน อุตสาหกรรม และ ภาครัฐบาล ได้จัดให้มีการทำนโยบายให้สอดคล้องไปในแนวเดียวกัน (harmonize) อันเป็นนโยบายพัฒนายานยนต์ ของรัฐบาลประเทศสมาชิกในอาเซียน โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ ความร่วมมือ กัน ชีห่อ คอ ชีห่อ ประสบผลสำเร็จ กระนั้นก็ตามการพิจารณาความสำคัญ (Priority) ระหว่างโครงการที่ 1 และ โครงการที่ 2 ซึ่งเห็นโครงการที่จะรวมในหลัก ชีห่อ คอ ชีห่อ นั้น

⁴ ตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรม แร่ธาตุ และ พลังงาน ประกอบด้วยตัวแทนจาก 6 ประเทศ โดยแบ่งเป็นภาครัฐบาล 39 คน และ ภาคเอกชน 3 คน หัวหน้าคณะประชุมได้แก่ Mr. Ilchaidi Elias จากประเทศอินโดนีเซีย , Geh Sim Hong จากประเทศมาเลเซีย , Hon Edgardo L Tordesillas จากฟิลิปปินส์ , Mr. Daniel Selvaretnam จากสิงคโปร์ , คุณชายไหว แสงรุจิ จากประเทศไทย , Aug. Haji Mohd. Salleh Bin Haji Hidup จากบรูไน การประชุม ครั้งที่ 23 เมื่อ 30 เมษายน - 2 พฤษภาคม 2527. ที่จการ์ตา ประเทศ อินโดนีเซีย.

⁵ สืบเนื่องจากญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าที่ได้เปรียบดุลการค้า แก่กลุ่มประเทศอาเซียน อยู่สูงมาก ดังนั้นทางภาคเอกชนญี่ปุ่นจึงเกรงว่า ถ้ามีการตกลงเรื่องการค้านำเข้าชิ้นส่วน ภายใต้โครงการ ชีห่อคอชีห่อ แล้ว ทางภาครัฐบาลจะจัดเก็บภาษีขาเข้าค่า ซึ่งจะทำให้ ประชาชน ชื้อสินค้าจากโครงการนี้มากขึ้น และ จะส่งผลให้เกิดการเสียเปรียบดุลการค้า ในทางอ้อมมากขึ้นด้วย .

ทั้งภาครัฐบาล และ ภาคเอกชนได้เสนอว่า จะต้องให้ความสำคัญแก่โครงการที่ 1 ก่อน และ รองลงมาจะเป็นผลิตภัณฑ์ของความร่วมมือระหว่าง ยี่ห้อ คอ ยี่ห้อ นอกจากนั้นโครงการ ยี่ห้อ คอ ยี่ห้อ ยังอยู่ในระหว่างการเจรจาต่อรอง เพื่อแสวงหาผู้ทาง และ เจือนไขร่วม ที่ทั้งภาคเอกชนอาเซียน และ ทางภาคเอกชนญี่ปุ่นจะสามารถยอมรับ และร่วมมือกันได้ในที่สุด

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีการหาผู้ทาง ของ ยี่ห้อ คอ ยี่ห้อ มาเป็นแนวทาง ในการช่วยแก้ไขปัญหของความสัมพันธ์แล้วก็ตาม ปัญหาต่าง ๆ ก็หาได้หมดสิ้นไปไม่ เพราะในขณะนี้ แนวทางของ ยี่ห้อ คอ ยี่ห้อ นั้น ก็ประสบปัญหาในตัวเอง กล่าวคือ บริษัทที่จะมาร่วมลงทุนด้วยนั้น ส่วนใหญ่แล้วไม่ยอมถ่ายทอดเทคโนโลยีในระดับสูง หรือ เทคโนโลยีแนวใหม่ ให้แก่ภาคเอกชนในภูมิภาค ความรู้หรือเทคโนโลยีที่คาดว่าจะได้รับถ่ายทอดนั้น ส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ภาคเอกชนมีความรู้หรือเชี่ยวชาญอยู่แล้ว หรือ ไม่เช่นนั้นก็เป็นเทคโนโลยีล้าสมัย และ ไม่มีประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product) แต่อย่างใด เนื่องจากปัญหาดังกล่าวมานั้น ทำให้โครงการภายใต้การแบ่งผลิคมืออยู่เพียงโครงการเดียว

วิเคราะห์ปัญหาของโครงการแบ่งผลิต

นอกจากสภาพปัญหาที่ทำให้พัฒนาการของโครงการแบ่งผลิต (AIC) ประสบกับความชงักงันดังกล่าวแล้ว ยังมีสาเหตุอื่นอีกหลายประการดังนี้คือ

ก. การขาดความยืดหยุ่น เป็นที่ทราบกันว่าข้อกำหนดที่สำคัญประการหนึ่งของโครงการแบ่งผลิต คือ การเสนอโครงการหนึ่ง ๆ นั้น ต้องการสมาชิกจำนวน 4 ประเทศ เข้ามาร่วมด้วย จึงจะนำเสนอข้อเสนอไปสู่องค์กรคณะทำงานได้ จากข้อกำหนดดังกล่าวส่งผลให้ผลิตภัณฑ์บางชนิดไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ เพราะจะนำผลิตภัณฑ์นั้นมาแบ่งกันผลิตไม่ได้ ฉะนั้น ชมรมอุตสาหกรรมที่ค่อนข้างจะได้รับประโยชน์มากที่สุด และปฏิบัติการได้มากกว่าชมรมอุตสาหกรรมอื่น ๆ คือ สหพันธ์รถยนต์แห่งอาเซียน เนื่องจากการผลิตรถยนต์ เป็นอุตสาหกรรมที่มีชิ้นส่วนผลิตจำนวนมาก จนสามารถแบ่งกันผลิตในประเทศสมาชิกได้ สำหรับชมรมอื่น ๆ นั้น ประสบกับปัญหาที่ว่าสิ่งที่แบ่งผลิตไม่ได้ จึงไม่ได้รับประโยชน์จากสิทธิพิเศษดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ถ้าสามารถปรับปรุงแก้ไขให้หลักการนี้มีความยืดหยุ่น-

มากยิ่งขึ้น ย่อมจะสามารถนำไปปรับใช้กับอุตสาหกรรมชนิดอื่น ๆ หรือ อีกนัยหนึ่งคือสหพันธ์ อุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่มีเหลืออยู่อีก 16 สหพันธ์ ย่อมจะสามารถได้ประโยชน์จากหลักการ โครงการแบ่งผลิตนี้ได้ และ ยังเป็นการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคได้มากขึ้นอีกด้วย

ข. ปัญหาทางด้านการให้ความหมายของคำว่า ผลประโยชน์ที่เป็นธรรม (Equitable benefit) เนื่องจากคำดังกล่าวมิได้มีการตีความไว้อย่างกระจ่างชัดว่าจะมีอะไรเป็นเครื่องวัดถึงสภาวะของผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ฉะนั้น จึงทำให้แต่ละประเทศซึ่งมุ่งปกป้องผลประโยชน์ของตนอยู่แล้ว ได้ใช้ช่องว่างนี้ในการรักษาผลประโยชน์ของชาติตนไว้อย่างสูง จนทำให้โครงการไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ ดังตัวอย่างเช่น ผลิตภัณฑ์ครีมเบรคของประเทศไทย กับผลิตภัณฑ์เกียร์กระปุกของประเทศฟิลิปปินส์⁶ ซึ่งผลิตภัณฑ์ทั้งสองชนิดดังกล่าวนี้ได้อยู่ภายใต้โครงการแบ่งผลิตเดียวกัน และ ราคาของเกียร์กระปุกนั้นสูงกว่าราคาของครีมเบรค ดังเห็น เมื่อตกลงกันว่า เพื่อผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ทั้งสองประเทศจะทำการแลกเปลี่ยนกัน⁷ ในอัตราส่วน 1 ต่อ 1 หรือ ในอัตราราคาสิ่งของ ถ้าสมมุติว่า ฝ่ายประเทศฟิลิปปินส์เสนอว่าจะแลกเปลี่ยนกันแบบ 1 ต่อ 1 เมื่อพิจารณาแล้วก็น่าจะเป็นการยุติธรรมดี แต่ฝ่ายประเทศไทยเห็นว่า การแลกเปลี่ยนเช่นนี้ ฝ่ายไทยจะเสียเปรียบ เพราะเมื่อฝ่ายไทยสั่งซื้อสินค้าชนิดนี้จากประเทศฟิลิปปินส์แล้ว จะต้องชำระเงินตามมูลค่าของสินค้าซึ่งมีราคาสูงกว่าผลิตภัณฑ์ของไทยมาก และ เมื่อฝ่ายฟิลิปปินส์สั่งซื้อสินค้าจากไทย 1 ชิ้น ไทยก็จะได้เงินตราต่างประเทศเข้ามาเป็นมูลค่าน้อย ฉะนั้น เมื่อเทียบกับสิทธิพิเศษต่าง ๆ ที่แลกเปลี่ยนกันนั้น จะเป็นการไม่ยุติธรรม ในขณะที่เดียวกัน หากไทยเสนอว่าการแลกเปลี่ยนนั้นให้กระทำโดยยึดหลักมูลค่าของสินค้าเป็นหลัก โดยที่ไทยสั่งซื้อผลิตภัณฑ์เกียร์กระปุกของฟิลิปปินส์เพียง 1 ชิ้น แต่ขณะที่ฟิลิปปินส์ต้องสั่งซื้อครีมเบรคจากไทยถึง 3 ชิ้น จึงจะมีมูลค่าเท่าเทียมกัน เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว

⁶โปรดดูรายละเอียดของโครงการแบ่งผลิต ชุดแรก ในหน้าถัดไป

⁷ "แลกเปลี่ยน" ในที่นี้ได้แก่ การแลกเปลี่ยนสิทธิพิเศษ ระหว่างกันเมื่อประเทศสมาชิกเสนอผลิตภัณฑ์ใด ๆ ก็ตาม ทุก ๆ ประเทศจะนำกลับมาศึกษาดูว่า ประเทศของตนจะรับได้หรือไม่ เพราะการรับเอาผลิตภัณฑ์นั้นเข้าโครงการ ย่อมหมายถึงการให้สิทธิพิเศษ และประเทศของตนอาจจะได้รับ หรือเสียประโยชน์ก็เป็นได้

ทางฝ่ายฟิลิปปินส์ย่อมจะคัดค้านข้อเสนอดังกล่าวเพราะแท้จริงแล้วฟิลิปปินส์มีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ตัวนี้เพียง 1 ชิ้น แต่กลับจะต้องซื้อหามาถึง 3 ชิ้น เพื่อให้เป็นการแลกเปลี่ยนสิทธิกันอย่างสอดคล้องกับหลักการผลประโยชน์ที่เป็นธรรมนั้น จะไม่คุ้มกับการที่ต้องซื้อสินค้ามาทิ้งไว้ ดังเช่นตัวอย่างเหล่านี้จะเห็นได้ว่าโครงการต่าง ๆ จึงไม่สามารถพัฒนาไปได้ เพราะความยืดหยุ่นของค่าในหลักการพื้นฐานนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวนี้ จะได้รับการแก้ไขโดยความเสี่ยสละของประเทศสมาชิกที่จะยอมรับในผลของประโยชน์ที่เท่าเทียมกับแบบใดแบบหนึ่งดังกล่าว

ค. การเลือกผลิตภัณฑ์ การเลือกผลิตภัณฑ์นั้นเป็นปัญหาประการหนึ่งที่ทำให้โครงการแบ่งผลผลิตไม่ประสบความสำเร็จ เหตุผลในการเลือกโครงการจากผลิตภัณฑ์ยานยนต์ มาทำเป็นโครงการแบ่งผลผลิตนั้น เพราะทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มองเห็นเฉพาะผลประโยชน์ของโครงการเพียงอย่างเดียว เพราะอุตสาหกรรมยานยนต์เป็นอุตสาหกรรมหนัก ที่ถ้าโครงการสามารถทำสำเร็จได้จะสามารถทำให้เศรษฐกิจของภูมิภาคพัฒนาไปได้อย่างมาก เพราะจะสามารถใช้สินค้าที่ผลิตเองเหล่านี้ทดแทนการนำเข้าจากต่างประเทศเช่นญี่ปุ่นได้ ทั้งนี้โดยสิ่งที่จะพิจารณาถึงเหตุผลของความยาก และการค้ำจุนความรู้ ไม่ว่าจะโดยประสบการณ์ หรือ โดยเทคโนโลยีของตนเองที่มีอยู่ เมื่อขาดเทคโนโลยีระดับสูงขึ้นแล้ว ทำให้จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากประเทศนอกกลุ่ม ทั้งภาครัฐบาล และ ภาคเอกชน จึงได้รวมกันแสวงหาทางออก โดยการนำเอาหลักการ ยี่ห้อ ต่อ ยี่ห้อมาใช้แล้ว ก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกันได้ เพราะการใช้ ยี่ห้อ ต่อ ยี่ห้อนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากประเทศนอกกลุ่ม ซึ่งเป็นตัวแปรที่จะไม่สามารถควบคุมหรือบีบบังคับให้เข้าร่วมโครงการได้ ดังนั้นเมื่อประเทศนอกกลุ่มนั้น เล็งเห็นว่าตนไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่คุ้มค่าจากการมาลงทุนได้ ก็ไม่ให้ความสนใจต่อการเข้าร่วมโครงการดังกล่าว ฉะนั้นเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากประเทศนอกกลุ่มแล้ว จึงไม่สามารถพัฒนาโครงการต่อไปได้

ง. ปริมาณการค้าผลิตภัณฑ์ตามโครงการ AIC เป็นไปน้อยมากโดยจะดูจากตัวเลขในตารางที่ 5 จากตัวเลขนี้สามารถหาค่าเฉลี่ยของการค้าระหว่างกันได้เพียง 0.04% ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของการค้าผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการกับประเทศนอกกลุ่มอยู่สูงถึง 66% สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะสินค้าจากนอกภูมิภาคมีคุณภาพดีกว่า และมีราคาถูกกว่าทั้ง ๆ ที่สินค้าของอาเซียนได้รับการลดหย่อนภาษี รวมทั้งสามารถหาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ตามยี่ห้อที่รด-

ที่ใช้อยู่ได้ ในขณะที่สินค้าของอาเซียนนั้นไม่ใช่หรือเดียวกันกับรถที่ใช้อยู่ เนื่องจากยังไม่มี การผลิตรถยนต์ยี่ห้อ อาเซียน

จ. การมุ่งรักษาผลประโยชน์ของชาติจนทำให้โครงการไม่สามารถพัฒนาไปได้ ในระยะแรกของการจัดทำหลักการโครงการแบ่งผลิตนั้น ได้มีการกำหนดอัตราลดหย่อน ภาษีศุลกากรไว้ในอัตราร้อยละ 50 จากอัตราที่เรียกเก็บอยู่ซึ่งหมายความว่า ถ้าประเทศ สมาชิกเรียกเก็บภาษีการนำเข้าจากผลิตภัณฑ์ชนิดหนึ่ง ร้อยละ 30 และ เมื่อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ได้เข้าร่วมในโครงการแบ่งผลิตแล้วก็จะลดอัตราเรียกเก็บลง ร้อยละ 50 ของ 30 ฉะนั้น อัตราที่เรียกเก็บตามโครงการคือ ร้อยละ 15 เท่านั้น ต่อมาเพื่อเป็นการส่งเสริม ให้เกิดการทำการภายในภูมิภาคที่มากยิ่งขึ้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มาหารือกันเพื่อหาทางส่งเสริม การค้าดังกล่าว ทางออกทางหนึ่งก็คือการลดหย่อนภาษีลงไป แต่ก่อนที่จะมาประชุมเพื่อ ตกลงลดหย่อนภาษีนั้น บางประเทศได้ประกาศเพิ่มภาษีขาเข้าของสินค้าขึ้นอีก 1 เท่า ของอัตราเดิม เช่น เดิมเรียกเก็บในอัตราร้อยละ 30 และ เมื่อลดหย่อนแล้วจะเหลือ ร้อยละ 15 ฉะนั้นก่อนที่จะมาประชุมเพื่อหารือเรื่องลดหย่อนภาษีระหว่างกัน ประเทศ เหล่านี้ก็จะประกาศเพิ่มภาษีจากร้อยละ 30 เป็นร้อยละ 60 และ เมื่อผลการตกลง ให้ลดหย่อนภาษีเป็นร้อยละ 75 จากอัตราที่เรียกเก็บอยู่คือร้อยละ 60 ก็จะมีผลทำให้สินค้านั้นต้องเสียภาษีร้อยละ 15 เท่าเดิม ประเทศดังกล่าวก็จะไม่เสียประโยชน์ของการ ลดหย่อนภาษีครั้งนี้ และ ในขณะเดียวกันการลดหย่อนภาษีนั้นไม่ได้ช่วยให้การค้าระหว่างกัน เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

ฉ. ปัญหาข้อจำกัดที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร (Non - tariff barrier) นอกจาก ปัญหาทางด้านข้อกำหนด และ ภาษีศุลกากรดังกล่าวแล้ว ผลิตภัณฑ์ตามโครงการแบ่งผลิตยัง ต้องเผชิญกับปัญหาที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรอีกด้วย และ ปัญหานี้ได้กระทบต่อปริมาณการค้าผลิตภัณฑ์ ตามโครงการค่อนข้างสูง จนมีผลทำให้ปริมาณการค้าผลิตภัณฑ์ระหว่างกันมีจำนวนลดลง และมีอัตราเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ดังตัวอย่างเช่น ถ้าภาคเอกชนของฟิลิปปินส์สั่งซื้อสินค้าอันเป็น ผลิตภัณฑ์ตามโครงการแบ่งผลิตของไทย ซึ่งสมมุติราคาตามใบเสร็จ (Invoice) ประมาณ -10,000.00-บาท เมื่อสินค้าเดินทางไปถึงเมืองท่าที่ฟิลิปปินส์แล้ว เจ้าหน้าที่ศุลกากร จะต้องทำการประเมินเพื่อเรียกเก็บภาษีตามอัตราที่ไคริบ เอาไว้ในใบเสร็จรับเงินนั้น แต่ในการปฏิบัติจริง เจ้าหน้าที่จะทำการประเมินราคาของสินค้าก่อน ว่าราคาของสินค้า

ตั้งกล่าวสมควรจะเป็นเท่าไร โดยที่ราคาอาจจะประเมินได้เป็น-15,000.00-บาท
หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่จะประเมินภาษี รวมถึงค่าลดหย่อนจากราคาที่ประเมินได้ใหม่นั้น และ
การปฏิบัติเช่นนี้ พบเห็นได้จากทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเวลาประมาณ
3 ปีหลังจากที่มีการค้าขายผลิตภัณฑ์ของโครงการ ทั้งนี้เพราะมีการเรียกร้องให้มีการ
ลดหย่อนภาษีเพื่อสิทธิพิเศษมากขึ้น⁸

นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดจากข้อยกเว้นจำกัดที่ใช้ภาษีมูลค่าเพิ่ม ที่มีผลทำให้อัตราการค่า
ภายในระหว่างกันลดต่ำลง ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการส่งมอบสินค้า ดังตัวอย่าง เช่น
เมื่อมีการส่งมอบสินค้าตามโครงการแบ่งผลิตจากไทยไปยังฟิลิปปินส์นั้น ในบางครั้งไทยส่ง
ส่วนประกอบบางส่วนที่อยู่ภายใต้โครงการแบ่งผลิตไปยังฟิลิปปินส์ แต่ทางฟิลิปปินส์ไม่ยอมลด
ภาษีขาเข้าให้ตามข้อตกลง เพราะทางเจ้าหน้าที่ฟิลิปปินส์ปฏิเสธว่าไม่ใช่สินค้าภายใต้โครงการ
เพราะถ้าเป็นสินค้าภายใต้โครงการ จะต้องส่งมาทั้งหมดครบชุดที่ไทยได้รับอนุมัติ ไม่ใช่ส่งมา
เพียงผลิตภัณฑ์บางตัวเท่านั้น และ ถ้าต้องการใช้สิทธิตามโครงการก็ต้องเก็บสินค้าเหล่านั้น
ไว้ที่ท่าเรือเพื่อรอผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากไทยไปถึงครบทั้งชุดที่อนุมัติตามโครงการเสียก่อน
ฟิลิปปินส์จึงจะสามารถลดหย่อนภาษีนำเข้าให้ได้⁹ ฉะนั้น ทางภาคเอกชนผู้ส่งสินค้า

⁸ ไพโรจน์ เกษเมธกิจ, คำสัมภาษณ์, ๗ เมษายน 2530.

⁹ ข้อสันนิษฐานที่ระบุในตั้งกล่าวสาบุดังกล่าวพบได้จาก รายงานของเลขาธิการ
การประชุมคณะกรรมการवादอยอุตสาหกรรมแร่ธาตุ และ พลังงานแห่งประเทศไทย
ครั้งที่ 2 คือ "กระทรวงอุตสาหกรรมจะจัดทำข้อมูลในส่วนของฝ่ายไทย ที่แสดงถึงความ
เสียเปรียบที่ไทยได้รับจากการแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์กับฟิลิปปินส์ และ สิงคโปร์ เพื่อที่
ประชุมจะได้อภิปรายข้อคิดเห็นเพิ่มเติมด้วย... ที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า
จากกรณีดำเนินงานเท่าที่ผ่านมา โครงการแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ชุดแรก ไม่ประสบผลสำเร็จ
เท่าที่ควร ถึงแม้ประเทศสมาชิกอาเซียน จะได้ออกมาตรการต่าง ๆ มาส่งเสริมแล้วก็ตาม
และ จากการศึกษาข้อมูลของไทยพบว่า นอกจากจากไทยแล้ว การแลกเปลี่ยนในประเทศสมาชิก
อาเซียนอื่น ๆ ก็น้อยมาก หรือ ไม่มีเลย แต่เนื่องจากการแลกเปลี่ยนในโครงการ
ประเทศสมาชิกจะแลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์เพื่อแสดงสปิริตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดย
ไม่คำนึงถึงปริมาณผลประโยชน์ ฉะนั้นที่ประชุมจึงไม่มีข้อพิจารณาในเรื่องนี้ นอกจากเห็น
ควรรักษาสถานะของโครงการไว้เช่นนี้ เพราะการที่จะให้โครงการล้มเลิกไป ก็จะทำให้
กระทบกระเทือนภาพพจน์ของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน"
จากกระทรวงอุตสาหกรรมไทย รายงานการประชุมคณะกรรมการवादอยอุตสาหกรรม
แร่ธาตุ และ พลังงานแห่งประเทศไทย, ครั้งที่ 2 ปี 2528, 28 พ.ย. 2528. หน้า.2.

จะต้องตัดสินใจว่า จะยินยอมเสียค่าเช่าโกดังเพื่อเก็บของไว้ออกลูกค้าครบชุดเพื่อจะได้ลดหย่อนภาษีขาเข้า หรือจะยอมเสียภาษีขาเข้าในอัตราเต็ม เพื่อจะได้ไม่ต้องเสียค่าเช่าโกดังเพื่อเก็บสินค้า ในที่สุดแล้วไม่ว่าจะเลือกวิธีใดก็ตาม ย่อมเป็นการสร้างความยุ่งยากในการค้า และ ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นนั่นเอง ดังนั้นภาคเอกชนส่วนใหญ่จึงเกิดความเบื่อหน่ายในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน และ หันไปค้ากับประเทศนอกกลุ่มมากขึ้น ฉะนั้นปัญหาดังกล่าวนี้ จึงเป็นอุปสรรคที่กีดขวางการพัฒนาอุตสาหกรรมของภูมิภาคประการหนึ่ง

ข. ขาดความร่วมมือในการช่วยประชาสัมพันธ์ของภาครัฐบาล ทั้งนี้เพราะรัฐบาลควรจะมีบทบาทในการช่วยประชาสัมพันธ์สินค้า หรือผลิตภัณฑ์ของโครงการให้แก่ประเทศนอกกลุ่ม หรือ แท้กระทั่งประเทศในกลุ่มด้วยกันทราบ เพื่อเป็นการส่งเสริมอัตราการค้าของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว เนื่องจากไม่มีการประชาสัมพันธ์ ฉะนั้นประเทศนอกกลุ่ม หรือ ผู้ที่มีความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์นั้นก็ไม้อาจทราบได้ว่าภาคเอกชนอาเซียนกำลังทำ หรือ ผลิตอะไรอยู่ ดังนั้นภาครัฐบาลซึ่งมีเครื่องมือของตนอยู่ในแต่ละประเทศควรจะได้ให้การสนับสนุนแก่ภาคเอกชนในด้านนี้ ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคโดยส่วนรวมในที่สุด

จากปัญหาต่าง ๆ ที่ได้วิเคราะห์มานี้ในบางปัญหา สามารถแก้ไขได้โดย การปรับปรุงข้อตกลงระหว่างกันในขณะที่เดียวกันบางปัญหาก็ไม่สามารถแก้ไขได้โดยการตกลงกันแต่อย่างใด หากแต่แนวทางแก้ไขนั้นจะต้องมาจากความเสียสละเพื่อผลประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค รวมทั้งความจริงใจในการปฏิบัติต่อกันอย่างแท้จริงเท่านั้นที่จะสามารถแก้ไขปัญหาก็เกิดขึ้นได้

จากปัญหาต่าง ๆ ดังที่ได้วิเคราะห์มานี้มีผลทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคไม่สามารถก้าวต่อไปได้ และ จากสภาพปัญหาที่สร้างความท้อแท้ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจตามประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ส่งผลให้ภาคเอกชนก็มารวมมือกันเพื่อแสวงหาทางออกมากยิ่งขึ้น โดยจะเห็นได้จาก เมื่อโครงการแบ่งผลิตประสบกับความตึงเครียดนั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็มาร่วมมือกันหาทางออกโดยการให้หลักการ ยี่ห้อ คอ ยี่ห้อ และ ในขณะเดียวกันก็ช่วยกันจัดทำแผนงานใหม่ ๆ ขึ้นมา โดยคณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม และ อาเซียน - ซีซีไอ ได้ทำการประชุมร่วมกันหลายครั้ง จนกระทั่งได้เนื้อหาและสาระสำคัญของข้อตกลงออกมาแล้วจึงนำเสนอต่อคณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรมแร่ธาตุ และ พลังงาน

เพื่อพิจารณาแล้วส่งต่อไปยังคณะรัฐมนตรี เศรษฐกิจ เพื่ออนุมัติเป็นขั้นสุดท้ายร่างข้อเสนอดังกล่าว ถูกนำเสนอต่อที่ประชุมของคณะรัฐมนตรี เศรษฐกิจอาเซียนเมื่อเดือน มกราคม 2525¹⁰ ซึ่งเป็นการประชุมครั้งที่ 12 ของคณะรัฐมนตรีฯ ที่จัดขึ้น ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย และภายหลังจากนั้นต่อมาอีก 1 ปี คณะรัฐมนตรี เศรษฐกิจ ได้ทำการลงนามขั้นตอนสุดท้ายในการประชุม เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2526¹¹ ณ กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ที่ประชุมได้เสนอให้เรียกข้อตกลงดังกล่าวว่า "ข้อตกลงพื้นฐานว่าด้วยการร่วมลงทุนทางอุตสาหกรรม อาเซียน" (Basic Agreement on ASEAN Industrial Joint Venture หรือ BAAIJV)

โครงการข้อตกลงพื้นฐานการลงทุนรวมด้านอุตสาหกรรมอาเซียน

ข้อตกลงพื้นฐานการลงทุนรวมด้านอุตสาหกรรมอาเซียนหมายถึง ข้อกำหนด หรือ แนวทาง และ ขอบข่าย ของงานที่อยู่ภายใต้กรอบการปฏิบัติของภาคเอกชนในอาเซียน ทั้งที่ โดยงาน หรือ โครงการต่าง ๆ ดังกล่าว ภาคเอกชน จะเข้าร่วมด้วยโดยการเข้าถือหุ้นร่วม โครงการนี้ ๆ โครงการที่น่าสนใจ และ ได้รับเลือกเข้าอยู่ภายใต้ สิทธิพิเศษของข้อตกลง นั้นจะกระทำการโดยผ่านองค์กรคณะทำงานฯ (WGIC) และ องค์กรอาเซียน-ซีซีไอ กล่าว คือ องค์กรคณะทำงานจะเป็นผู้จัดทำโครงการ (Design Project) หรือ รับโครงการ ที่เสนอโดยชมรมอุตสาหกรรมระดับภูมิภาคเสนอเข้ามาแล้วจึงนำมาปรับปรุงเมื่อเสนอต่อไป ถึงอาเซียน-ซีซีไอ เพื่อพิจารณา และนำเสนอต่อคณะกรรมการฯ (COIME) ต่อไป

เหตุผลที่ภาคเอกชนอาเซียนต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการร่วมทุนนั้น "มีสาเหตุ เนื่องจาก หลักเกณฑ์ อันเป็นสิทธิพิเศษต่าง ๆ นั้นเอง"

โครงการร่วมลงทุน (AIJV) เป็นหลักการพื้นฐานที่ถูกจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคเช่นเดียวกันกับโครงการแบ่งผลิต แต่โครงการร่วมลงทุนนี้ เป็นโครงการที่มีหลักการยืดหยุ่นมากกว่าโครงการแบ่งผลิต กล่าวคือ ในการร่วม

¹⁰ AH-RAM KATIKULA, Report of the Secretary-General of ASEAN-CCI, June 5th December, 1982.

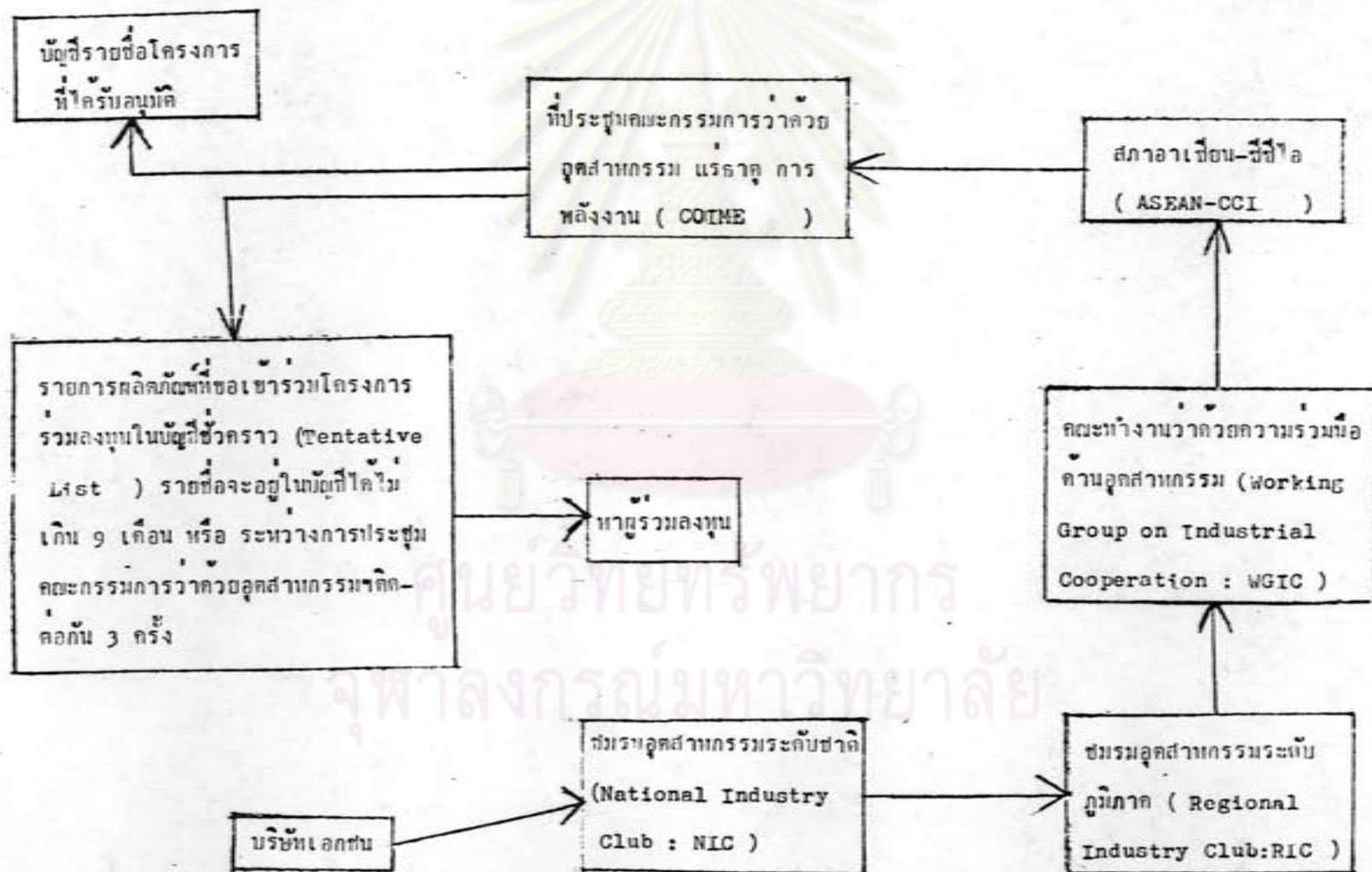
¹¹ Anan Panyarachun, Statement of the President of ASEAN-CCI, The 13th Meeting of the AEM, Annex 2 , Philippines, May 20th, 1982, p. 2.

ทุนเก็บ ประเทศสมาชิก เพียง 2 ประเทศขึ้นไป ก็จัดดำเนินการได้ ทั้งนี้โดยไม่ต้องรอให้ครบ
4 ประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 7
ขั้นตอนการนำเสนอโครงการ

ขั้นตอนการนำเสนอโครงการ

ขั้นตอนนำเสนอเพื่อพิจารณาอนุมัติให้เข้าเป็นโครงการภายใต้ข้อตกลงการร่วมลงทุน (ศึกษาประกอบด้วยแผนภูมิที่ 7) กล่าวคือในลำดับแรก ภาคเอกชนในแต่ละประเทศจะนำโครงการที่ตนสนใจนำเสนอแก่ ชมรมอุตสาหกรรมแห่งชาติ และชมรมอุตสาหกรรมในระดับภูมิภาค และในขณะเดียวกัน เอกชนเหล่านี้ก็อาจจะนำเสนอ คณะกรรมการอุตสาหกรรมอาเซียน ในประเทศของตนด้วย ต่อมาหลังจากที่ชมรมอุตสาหกรรมระดับภูมิภาคได้ทำการพิจารณาข้อเสนอและพิจารณาภาวะการตลาดของประเทศนั้น ๆ เรียบร้อยแล้วก็จะนำผลของการพิจารณานั้น เสนอต่อ คณะทำงานด้านอุตสาหกรรม (WGIC) และ อาเซียน-ซีซีโอ เพื่อศึกษาภาวะการตลาด โดยการศึกษาความเหมาะสมทางโครงการ (Feasibility study) ผลของการทดลองนั้นหากไม่ได้รับผลเป็นที่น่าพอใจแล้ว โครงการดังกล่าว จะถูกแจ้งยกเลิกไปยังภาคเอกชนที่นำเสนอเรื่องขึ้นมาข้างต้น สำหรับในกรณีของผลของการทดลองเป็นที่น่าพอใจแล้ว ผลการทดลองจะถูกนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

แต่เดิมขั้นตอนของการพิจารณาของคณะกรรมการด้านอุตสาหกรรมนี้เกินไปก่อนข้างจะให้เวลานาน คณะกรรมการด้านอุตสาหกรรมดังกล่าวนี้จำเป็นจะต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบเพื่อให้โครงการที่เสนอภายใต้แผนงานการร่วมลงทุนนี้เกิดประโยชน์และส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกอย่างแท้จริง และเมื่อโครงการผ่านการพิจารณาในระดับของ คณะกรรมการแล้วก็จะถูกนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน เพื่ออนุมัติเป็นโครงการของภูมิภาคเป็นขั้นตอนสุดท้ายต่อไป เนื่องจากขั้วคอมต่าง ๆ นั้นจำเป็นจะต้อง พิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนจึงทำให้ เป็นไปอย่างล่าช้าและมีผลให้โครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ช้าลง ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญแก่แผนงานการร่วมทุน (AIJV) นั้นมีลักษณะสำคัญในการเอื้ออำนวยให้เกิดโครงการต่าง ๆ อย่างสูง ดังนั้นทางภาคเอกชนอาเซียน-ซีซีโอ และตัวแทนภาครัฐบาล (COIME) จึงได้รวมกระพุ่มหาวิธีกันเพื่อหาหนทางที่จะผลักดันให้เกิดโครงการภายใต้แผนงานดังกล่าวให้มากยิ่งขึ้นทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ ในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาคให้มากยิ่งขึ้นไปภายหลังจากที่ได้ร่วมประชุมกันแล้วทั้ง 2 ฝ่ายก็ได้ช่วยกันรณรงค์ให้ภาคเอกชนที่อยู่ในชมรม

อุตสาหกรรมต่าง ๆ ช่วยกันเสนอโครงการที่เห็นว่าสามารถพัฒนาให้เป็นโครงการระดับภูมิภาคได้แก่ อาเซียน-ซีซีโอ แม้ว่าโครงการดังกล่าวจะยังไม่สามารถหาผู้ร่วมโครงการ (Partner) ได้ก็ตาม ผลของการเรียงตัวของฝ่ายเอกชน และภาครัฐบาลดังกล่าวทำให้มีโครงการต่าง ๆ ได้รับการเสนอเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงต้องปรับปรุง เนื่องจากในระยะแรกโครงการส่วนใหญ่ถูกนำเสนอขึ้นมาโดยที่ยังไม่มีผู้ร่วมโครงการ ในระยะแรก ๆ โครงการต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอโดยคณะกรรมการด้านอุตสาหกรรม(WGIC) แล้วผ่านไปสู่อาเซียน-ซีซีโอ นั้นถ้าโครงการได้รับอนุมัติก็จะถูกจัดเอาไว้ในบัญชีชั่วคราว(Tentative list) เพื่อเตรียมนำเสนอต่อคณะกรรมการโครงการที่เสนอ ส่วนใหญ่ยังไม่มีผู้เข้าร่วมด้วย ดังนั้น ที่ประชุมของ อาเซียน-ซีซีโอ จึงต้องมีหน้าที่เป็นตัวกลางในการประกาศหาผู้ร่วมทุนด้วย และถ้าได้ผู้ร่วมทุนแล้ว จะนำเสนอต่อคณะกรรมการด้านอุตสาหกรรม เพื่อพิจารณาต่อไป และถ้าผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการด้านนี้ (COIME) แล้ว โครงการนี้จะถูกจัดไว้ในบัญชีสุดท้าย (Final list) เพื่อเตรียมนำเสนอต่อ คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนต่อไป เมื่อพิจารณาแล้ว ตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้วโครงการภายใต้แผนงานน่าจะเกิดขึ้นได้เป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามขั้นตอนนี้ ก็ยังมีอยู่เช่นเดิมกล่าวคือเมื่อมีการอนุมัติโครงการที่ปราศจากผู้ร่วมลงทุนใดนั้นภาคเอกชนในสำนักงานต่าง ๆ ใ้พากันเสนอโครงการกันออกมากมาย แต่โครงการต่าง ๆ ต้องไปประสบภาวะชะงักงันอยู่ที่จุดของบัญชีชั่วคราว เพราะยังต้องรอหาผู้ร่วมลงทุนเื่อนนำเสนอให้อนุมัติขั้นต่อไป เมื่อปัญหาเกิดขึ้นเช่นนี้ก็เปรียบเสมือนว่ายิ่งทำให้ เศรษฐกิจของภูมิภาคถูกจำกัด ขอบเขตของการพัฒนามากยิ่งขึ้นเพราะแทนที่เอกชนในแต่ละประเทศซึ่งมีความสามารถในการแสวงหาแนวทางที่จะลงทุน โดยไม่ผ่านงานดังกล่าว ก็กลับไม่สามารถทำได้ เพราะติดอยู่ที่ว่าโครงการดังกล่าวถูกเสนอให้เข้าเป็นโครงการร่วมทุน ในขณะที่ตัวกันจากโครงการร่วมทุนก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้เพราะต้องรอผู้ร่วมทุน ดังนั้นโรงงานลักษณะดังกล่าวจึงเกิดขึ้นไม่ได้ และด้วยเหตุนี้เอง ทางภาคเอกชน และภาครัฐบาลจึงได้มาประชุมหารือกันอีกวาระหนึ่งเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ในที่สุดได้ผลออกมาดังนี้คือ ทางคณะกรรมการด้านอุตสาหกรรมนั้นโดยปกติแล้วจะต้องมีการประชุมพิจารณาโครงการจากบัญชีชั่วคราวทุก ๆ 3 เดือนเพื่อนำการอนุมัติในขั้นต้นของภาครัฐบาลและนำโครงการที่อนุมัติแล้ว ดังกล่าวแล้วบรรจุลงในบัญชีสุดท้าย ในช่วงระยะเวลาช่วงนี้ ถ้าโครงการใดที่ถูกบรรจุไว้ในบัญชีดังกล่าวเป็นเวลานานถึง 9 เดือนหรือเท่ากับช่วงของการประชุมคณะกรรมการด้านอุตสาหกรรมถึง 3 ครั้ง แต่ยังไม่หาผู้ร่วม

ทุน (Partner) ไม่ได้ โครงการดังกล่าวก็จะถูกตัดออกจากบัญชีชั่วคราว¹² ในที่สุด

นอกจากขั้นตอนการนำเสนอโครงการดังกล่าวแล้วนั้นยังมีกฎเกณฑ์ที่สำคัญที่ประเทศสมาชิกของอาเซียนจะต้องปฏิบัติตามเมื่อได้เข้าร่วมโครงการแล้วอีกด้วย หลักเกณฑ์สำคัญบางประการของข้อตกลงพื้นฐานว่าด้วยการร่วมลงทุน

ก. หลักเกณฑ์ในเรื่องการถือหุ้น

เนื่องจากโครงการการร่วมลงทุนนี้สามารถที่จะดำเนินการไปได้โดยสมาชิกเพียง 2 ประเทศเท่านั้น ดังนั้นกฎเกณฑ์ในการถือหุ้นของประเทศสมาชิกจึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสิทธิหรือกฎเกณฑ์ข้ออื่น ๆ กฎเกณฑ์การถือหุ้นได้ถูกระบุเอาไว้ดังนี้คือ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 2 ประเทศจะเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ หรือจำนวนเกินกว่าร้อยละ 50 โดยประเทศนอกกลุ่มจะสามารถเข้าร่วมโครงการได้ด้วยเช่นเดียวกัน แต่จะต้องเป็นฝ่ายถือหุ้นข้างน้อย ยกเว้น ในกรณีที่ประเทศที่เข้าร่วมโครงการที่เห็นผู้เสนอโครงการจะเห็นชอบให้ประเทศนอกกลุ่มเป็นผู้ถือหุ้นในอัตราที่สูงกว่า หรืออีกกรณีหนึ่งคือ สิทธิ์จากโครงการนั้นต้องถูกส่งออกไปยังตลาดนอกภูมิภาค เป็นอัตรามากกว่าร้อยละ 50

ข. สิทธิพิเศษและพันธะภายใต้โครงการการร่วมลงทุนที่ให้แก่ผลิตภัณฑ์ใหม่

(New Product)

1) เมื่อผลิตภัณฑ์ได้รับอนุมัติให้เป็นโครงการร่วมลงทุน (AIJV) แล้ว ประเทศที่เข้าร่วมโครงการทั้งปวงจะต้องให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรคือลดหย่อนอัตราภาษีให้แก่กันอย่างน้อยร้อยละ 50 โดยการเริ่มให้สิทธินี้ภายใน 90 วันนับแต่ได้มีการผลิตเชิงพาณิชย์

2) สิทธิพิเศษทางศุลกากร ประเทศที่เข้าร่วมโครงการจะต้องให้สิทธิพิเศษนี้แก่ผู้ร่วมโครงการ โดยที่ระยะเวลา 3 ปี โดยจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ที่มีการผลิตเชิงพาณิชย์อย่างแท้จริงของผลิตภัณฑ์

3) ประเทศที่ไม่เข้าร่วมจะต้องสละสิทธิของตนที่จะให้สิทธิพิเศษทางศุลกากร หมายถึงการลดหย่อนภาษีให้เป็นระยะเวลา 3 ปี แต่เมื่อครบ 3 ปีแล้วประเทศที่ไม่เข้าร่วม

¹²สรุปการประชุมคณะรัฐมนตรีหอการค้า และ อุตสาหกรรม อาเซียน-ซีซีโอ, ครั้งที่ 26, วันที่ 29 พฤศจิกายน 2528, ประเทศมาเลเซีย ., หน้า 2 .

ก็จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรในอัตราเดียวกันที่ประเทศผู้เข้าร่วมโครงการได้รับ

4) ในขณะที่โครงการผลิตภัณฑ์ได้รับสิทธิคุ้มครองที่ โรงงานต่าง ๆ ที่จะทำการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชนิดเดียวกันจะไม่ได้รับอนุญาตให้ทำการผลิต เว้นเสียแต่ว่าโรงงานนี้จะทำการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกตั้งแต่ร้อยละ 75 ของผลผลิตทั้งหมด

ค. สิทธิพิเศษและพันธะภายใต้โครงการผลิตที่มีอยู่แล้ว (Existing Product)

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วจะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นเวลา 3 ปี โดยเริ่มนับจากวันที่มีการให้สิทธิพิเศษจริงและวันที่เริ่มให้สิทธิพิเศษนี้จะคงอยู่ภายใน 90 วันภายหลังจากที่ผลิตภัณฑ์ได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี เศรษฐกิจอาเซียนแล้ว

ประเทศที่ไม่เข้าร่วมโครงการจะต้องสละสิทธิของตนในสิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียนเป็นเวลา 3 ปี และผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วนี้จะไม่ได้รับสิทธิคุ้มครองพิเศษ (Exclusivity Privileges)¹³ ซึ่งหมายความว่า จะตั้งโรงงานอื่น ๆ ที่ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันนี้ไม่ได้โดยไม่มีข้อจำกัด

จากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ นั้นจะพบว่าโดยหลักการแล้วกิจกรรมทางด้านอุตสาหกรรมอาเซียนจะได้รับการพัฒนาอย่างมาก หรือไมเช่นนั้นภาคเอกชนที่มีโรงงานของตนอยู่แล้วคงจะได้นำกิจการของตนมาขอเข้าร่วมโครงการร่วมลงทุนเพื่อจะได้ใช้สิทธิต่าง ๆ ที่ได้รับไว้ดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามนับตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรี เศรษฐกิจฯ ได้ให้การรับรองหลักการนี้จนกระทั่งถึงปี 2527 นั้น (ศึกษาประกอบกับหมายเลข 2.1 ในแผนภูมิที่ 1) มีโครงการที่เข้าร่วมในหลักการนี้มากกล่าวคือมีโครงการที่ได้รับอนุมัติเพียง 7 โครงการด้วยกันคือ กอนส์แตนท์วีโลซิตี¹⁴ (Constant Velocity)

¹³ From -, ASEAN-CCI Industrial Handbook 1985-1986 (Bangkok: Association of Thai Industries, 1985) pp.125-127. และศึกษาเพิ่มเติมจาก Ong Leng Chuan, Report of the WGIC Executive Director, The 15th WGIC Plenary Meeting, Jakarta Indonesia, November 22nd, 1983. p.4.

¹⁴ โครงการแบ่งผลิต Constant Velocity Joints ของบริษัท ASEAN Automotive Engineering Holdings (Malaysia) ลงทุน 13 ล้านเหรียญสหรัฐ แบ่งเป็นหุ้นของมาเลเซีย 62% บริษัท Reflour Republic Four Mills จำนวน 6.5% และไทย 6.5% หุ้นนอก อาเซียน 25%

โครงการกระดาษตราสาร (Security Paper)¹⁵ , (Slaughtered Meat)
 โครงการฆ่าและเนื้อ¹⁶ , เครื่องจักรทันเือง (Machanical and power Rack)¹⁷ ,
 ฟริทซ์ (Frit)¹⁸ และโครงการแปรสภาพเฟลสปาร์ควอทซ์ (Potash Felspar Quartz)
 ชิ้นส่วนไฟฟ้าสำหรับรถจักรยานยนต์ (Notocycle Electrical Parts)¹⁹
 และในขณะที่เดียวกันนี้มีโครงการที่อยู่ในบัญชีชั่วคราวนั้นมีอยู่ 9 รายการด้วยกันคือโครงการ
 รถแทรกเตอร์ขนาดเล็ก (Mini - Tractor) ลูกเทนนิส²⁰ (Tennis Ball) ดึงมือ
 ฆ่าตัด (Soft Vulcanized Rubber หรือ Surgical Gloves) กาวยาง (Rubber
 Cement) , ชิ้นส่วนรถยนต์ (Automotive Parts : Cylinder Heads,
 Disc Brakes) โครงการฆ่าและผลิตอาหารกระป๋องอิสลาม (Cattle and
 chicken Slaughtering and Processing in Accordance with the Islamic
 Halal System)
 และโครงการผลิตแมกนีเซียมคลิงเกอร์จากน้ำทะเล (Seawater Magnesia Clinker)

¹⁵Malaysia and Brunei Darussalam เป็นประเทศร่วมโครงการASEAN-CCI,
 25th ASEAN-CCI, 10 May, 85, Philippines, Annex 2. ใน Joint Press Release.

¹⁶ไทยและฟิลิปปินส์ : ไทยและฟิลิปปินส์มีข้อตกลงการผลิตเฉพาะเนื้อโค
 และ กระบือเท่านั้น

¹⁷โครงการผลิต Mechanical Rocks และ Pinion Sterings ของ
 ASEAN Automotive Engineering Holdings(Malaysia) Sdn.Bhd. ลงทุน
 13.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นหุ้นมาเลเซีย 62% ฟิลิปปินส์ 2.1% ไทย 6.5%
 (บริษัททวโลหะไทย) และ ประเทศนอกอาเซียน 25%
จากสรุปรายงานการประชุมคณะกรรมการควบคุมอุตสาหกรรมแร่ธาตุและพลังงาน
 (COIME) ของคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 23, วันที่ 30 เมษายน -
 2 พฤษภาคม 2527, จาการ์ตา, ประเทศอินโดนีเซีย

¹⁸Fritผลิตโดยบริษัท Oriental Siam (1978)Co, Ltd. ลงทุน 1.3
 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นหุ้นไทย 3% มาเลเซีย 10% และ อินโดนีเซีย 10% นอกนั้น 49%
 เป็นผู้ร่วมทุนจากภายนอกโครงการนี้ ตั้งโรงงานในประเทศไทย โดยคาดว่าจะผลิต
 ฟริทซ์ 5,000 ตัน ต่อปี

¹⁹ว่าการผลิตสินค้านี้รวม 18 รายการ ลงทุนทั้งหมด 6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ
 กำลังผลิต 204,000 ชุด ต่อปี เป็นการร่วมทุนระหว่างไทยและมาเลเซีย 60% และ 40%
 โดยมีโรงงานตั้งอยู่ในประเทศไทย

²⁰โครงการผลิตลูกเทนนิสนี้ มีไทยเสนอโครงการ และ ฟิลิปปินส์ก็เสนอโครงการ
 ของตนเองเช่นเดียวกัน แต่ต่อมาฟิลิปปินส์ได้ถอนโครงการออกไป คงเหลือแต่ของไทย

ซึ่งเสนอโดยประเทศไทย²¹, โครงการผลิต เทลโล แฟตตี้ แอซิด (Tallo Fatty Acid : TFA) ของไทย

เนื่องจากขั้นตอนของการอนุมัติโครงการแต่ละครั้งใช้เวลานาน ทำให้โครงการที่ได้รับอนุมัติมีเพียง 7 โครงการ ดังนั้นทุกสาขาที่เกี่ยวข้องจึงได้พยายามหาทางแก้ไขจนกระทั่งได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นอีก 1 ชุด เพื่อทำการศึกษารวมทั้งหาทางจัดทำให้มีโครงการเกิดขึ้นได้อีกอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการชุดนี้คือ คณะกรรมการสนับสนุนโครงการร่วมลงทุน ด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (The Committee on the Implementation of AIJV) (ศึกษาประกอบกับหัวข้อ 2.2 ในแผนภูมิที่ 1) ซึ่งได้รับการจัดตั้งในการประชุมที่ประเทศสิงคโปร์เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2527 ประธานคณะกรรมการคือ ดาโต๊ะ แฮมซาห์ เซนดุก (Datuk Hamzah Senduk)²² คณะกรรมการชุดนี้ได้จัดการศึกษาปัญหาและอุปสรรคเพื่อหาทางแก้ไข เพื่อให้โครงการมีความคล่องตัวและอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนมากขึ้น ผลจากการศึกษานี้ได้ถูกนำเสนอต่อที่ประชุมครั้งที่ 27 ของคณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรมแร่ธาตุและการพลังงาน เมื่อวันที่ 11-13 ธันวาคม 2528 โดยข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1. รัฐบาลควรจะยอมให้ผู้ลงทุนที่มีโชอาเขียนถือหุ้นในโครงการได้เกินกว่าร้อยละ 50 โดยมีเงื่อนไขว่า ผู้ลงทุนดังกล่าวจะต้องมีความรู้ความชำนาญในด้านการจัดการและโครงการนี้จะต้องเห็นโครงการที่จะนำมาซึ่งเทคโนโลยีระดับสูง กับทั้งให้ผู้ลงทุนรับผิดชอบต่อการขาดตกบกพร่องและผลกำไรจากโครงการจะต้องส่งออกไปขายนอกอาเซียนไม่ว่ากว่าร้อยละ

20

2. ให้ภาครัฐบาลผ่อนปรนการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศให้

²¹โครงการผลิตแมกนีเซียมคลิงเกอร์นั้นมี 2 โครงการผลิต High quality Sinta Magnesia โดยฟิลิปปินส์และโครงการ Seawater Magnesia Clinker ของไทย ซึ่งเสนอโดย บ.ปูนซิเมนต์ไทย จำนวนทั้ง 2 โครงการ มีลักษณะการผลิตแตกต่างกัน แต่ผลผลิตเป็นชนิดที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงอยู่ในระหว่างพิจารณาว่า ควรจะมีโครงการเดียวหรือไม่ COIME การประชุมครั้งที่ 25, เอกสารแนบหมายเลข 12, มนิลา ฟิลิปปินส์, 12 - 14 ธันวาคม 2527

²²ดาโต๊ะ แฮมซาห์ เซนดุก เป็นเลขาธิการคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือ ด้านอุตสาหกรรมแห่งอินโดนีเซีย

4. เปิดโอกาสให้นักลงทุนจากประเทศนอกกลุ่มมีสิทธิในการเข้าถือหุ้นในการลงทุนในภาคนี้ยิ่งขึ้น

5. ในการอนุมัติโครงการนั้น คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้มอบหมายให้เป็นที่มาที่ของคณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรมแร่ธาตุและการพลังงาน (COIME) เพื่อให้ขั้นตอนการนำเสนอโครงการเป็นไปได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

จากแนวทางการปรับปรุงดังกล่าวนี้ คาดว่าจะมีจำนวนของโครงการเพิ่มขึ้นอีกมากมาย แต่ความเป็นจริงปริมาณโครงการร่วมลงทุนก็ไม่ได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นดังที่มีการปรับปรุงแนวทางแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากจำนวนของโครงการร่วมลงทุน ได้เพิ่มจากปี 2527 มีจำนวนอยู่เพียง 7 โครงการเป็น 9 โครงการในปี 2529 นอกจากนั้นบรรดาโครงการต่าง ๆ มีรายชื่ออยู่ในบัญชีชั่วคราวเพื่อรอผู้ร่วมลงทุนนั้นก็ถูกลบชื่อออกไปทั้งหมดแล้ว ในขณะที่มีเหลืออยู่เพียงโครงการเดียวคือโครงการ แทลโล แฟตตี้ แอซิด (Tallo Fatty

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Acid : TFA) ซึ่งเป็นโครงการของไทยที่กำลังรอผู้ลงทุนอยู่ในขณะนี้ 25'

ความพยายามในการที่จะพัฒนาโครงการรวมลงทุนนั้นได้ดำเนินไปไม่หยุดยั้งตั้งนั้นเพื่อเป็นการหาแนวทางที่จะทำให้โครงการรวมลงทุนมีพัฒนาการได้อย่างสม่ำเสมอ (ศึกษาประกอบด้วยหัวข้อ 2.3 ในแผนภูมิที่ 1) ฉะนั้นจึงได้จัดทำให้โครงการระยะสั้นเพื่อให้ความช่วยเหลือให้ความรู้ในการสรรหาผลิตภัณฑ์ที่ต่างประเทศต่างต้องการผลิตแล้วจึงจับคู่กันและนำเสนอต่อคณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรม แร่ธาตุและพลังงาน (Short Term Technical Assistance in Project Identification and Formulation to COME) ทั้งนี้โดยมีนาย อีวาน อี.พลูฮาร์ (Mr.Ivan E. Pluhar) เป็นที่ปรึกษา

25 โครงการใน AIJV ในบัญชีชั่วคราว (Tentative list) โครงการในบัญชีชั่วคราว 9 โครงการที่ยังหาผู้ร่วมลงทุนไม่ได้และอยู่ในการประชุมของกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรมแร่ธาตุและพลังงานติดต่อกัน 3 ครั้ง ได้ถูกคัดออกจากบัญชีชั่วคราวแล้ว ได้แก่

- 1) Mini Tractor เป็นโครงการที่ไทยเป็นผู้เสนอ
- 2) Tennis Balls เป็นโครงการที่ไทยเป็นผู้เสนอ
- 3) Soft Vulcanized Rubber เป็นโครงการที่ฟิลิปปินส์เป็นผู้เสนอ
- 4) Rubber Cement เป็นโครงการที่สิงคโปร์เป็นผู้เสนอ
- 5) Automotive Parts เป็นโครงการที่สิงคโปร์เป็นผู้เสนอ
(Cylinders Heads Disc Brales)
- 6) High Quality Sinter Magnesia เป็นโครงการที่ฟิลิปปินส์เป็นผู้เสนอ
- 7) Cattle and chicken Slaughtering and Processing in accordance with The Islamic Halal system เป็นโครงการที่ไทยเป็นผู้เสนอ
- 8) Security paper เป็นโครงการที่ฟิลิปปินส์เป็นผู้เสนอ
- 9) Seawater Magnesia Clinker เป็นโครงการที่ไทยเป็นผู้เสนอ

..... จาก สมาคมอุตสาหกรรมไทย, สรุปรายงานการประชุมคณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรม ครั้งที่ 21, เอกสารแนบหมายเลข 1, (สิงคโปร์, : 2 ธ.ค. 2529)
หน้า 1-2

โครงการ²⁶ การทำงานของนาย หลูซาร์นั้นเป็นวิธีการที่ส่วนทางกับแนวเดิม กล่าวคือในอดีตที่ผ่านมาเน้นคณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมกันเสนอหลักการ และสหพันธ์อุตสาหกรรมต่าง ๆ จะเป็นผู้เสนอว่าตนเองจะทำการผลิตอะไร แล้วนำเสนอโครงการขึ้นมาให้แก่ที่ประชุมคณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมเป็นลำดับขั้นต่อนไป จากนั้นผู้เสนอโครงการจะรอดูว่าได้ทำการผลิตหรือไม่ ส่วนวิธีการของนาย หลูซาร์ นั้นจะกระทำโดยการเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ เพื่อหอบปะกับตัวแทนของภาคเอกชน อาทิเช่น ประธานของคณะทำงานว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมของประเทศนั้น ๆ เพื่อสอบถามว่าภาคเอกชนในประเทศมีความสนใจที่จะทำการผลิตผลิตภัณฑ์ใด รวมทั้งต้องการที่จะร่วมโครงการกับประเทศใด นายหลูซาร์จะต้องเดินทางไปเพื่อที่จะรวบรวมรายการผลิตภัณฑ์ที่ประเทศสมาชิกให้ความสนใจและต้องการผลิต แล้วจึงนำเสนอคือคณะกรรมการว่าด้วยความสนใจตรงกันจะได้พัฒนาไปผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการร่วมลงทุนต่อไป

²⁶ ฐิตชัย คังสง่า โครงการ Short term Technical Assistance in Project Identification and Formulation to COIME, กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม, 16 เมษายน 2529 หน้า 1-2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการที่ได้ถูกรวบรวมไว้มีจำนวนหลายโครงการ แต่ไม่อาจจะจับคู่ได้ และมีโครงการอยู่เพียง 6 โครงการเท่านั้นที่ภาคเอกชนไทยและมาเลเซียสนใจร่วมกัน²⁷

1. โพลีเอทิลีน (Polyethylene) ซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้ภูมิภาคมีความต้องการอย่างน้อย 100,000 ตันต่อปีขึ้นไป เนื่องจากประเทศอินโดนีเซียเพียงประเทศเดียวมีความต้องการสินค้าประเภทนี้มากถึง 180,000 ตันต่อปี สำหรับในด้านการลงทุนในโครงการดังกล่าวนี้จะต้องมีการลงทุนในมูลค่าประมาณ 60 ล้านดอลลาร์ ประเทศผู้เสนอโครงการคือ มาเลเซีย

2. เอทิลีน กลีคอล (Ethylene Glycol) ผลิตภัณฑ์ชนิดนี้ไทยเคยมีการลงทุนเพื่อทำการผลิตแล้ว ในสหรัฐอเมริกาและเกาหลีใต้ โดยมีปริมาณการผลิตประมาณ 70,000-100,000 ตันต่อปี และ 30,000 ตันต่อปีตามลำดับ สำหรับโครงการที่กล่าวว่าจะมี

- ²⁷ประเทศไทย : Existing Product ได้แก่ : Ball Point pens, Bamboo Fabric, T.V.Tubes Modified Starch, Marble Processing, Polypropylene Special Hard Candy and Now Product ได้แก่ Hand Tools, Machine Tools Pumps and Values, Switches, Circuit Breaker, Freon.
- ประเทศบรูไน : Rice Mill, Animal Feed Mill, Plywood Plant, Paint Mising Plant, Fruit canning
- ประเทศอินโดนีเซีย : Pumps, Dic Making Plant, Polyethylene, Ferro-Manganese, Acetylene Black, Ethylene Di-Chloride, Synthetic Rubber Automotive Components, Casting and Forging etc.
- ประเทศมาเลเซีย : ได้เสนอโครงการในสาขาไทยร่วมลงทุนที่ดังนี้คือ Synthetic Rubber, Natural Rubber, Belts, Shock Absorbers, Diesel Oil from Methanol, Formic Acid etc.
- ประเทศฟิลิปปินส์ : ได้เสนอโครงการดังนี้คือ Fiberglass Reinforcement, Citric Acid Spare Parts for Textile Machinery ศึกษาเพิ่มเติมจาก วัชชัย ตั้งสง่า, เอกสารแนบหมายเลข 2 ; โครงการ Short term Technical Assistance in Project Identification and formulation to COIME, กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม, 11 ก.ค. 2529, หน้า 8.

การรวมลงทุนระหว่างมาเลเซียและไทยนั้นจะต้องใช้เงินทุนประมาณ 30 ล้านเหรียญถึง 40 ล้านเหรียญ

3) สเตอร์ีน โมโนเมอร์ (Styrene Monomer) ผลิตภัณฑ์ชนิดนี้จะนำไปใช้ในการผลิต โพลีสเตอร์ีน (Polystyrene) ซึ่งเป็นสินค้าที่ภูมิภาคมีความต้องการบริโภคสูง

4) คาโพลแลคตัม (Caprolactam) โครงการนี้ถูกนำเสนอโดยภาคเอกชนประเทศฟิลิปปินส์ และคณะผู้แทนของฟิลิปปินส์กำลังอยู่ในระหว่างทำการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

5) เอทิลีน ไดคลอไรด์ (Ethylene Di-Chloride) ผลิตภัณฑ์ชนิดนี้เป็นสารที่นำไปใช้ในการผลิตเม็ดพลาสติก (PVC) ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายโครงการเมื่อเริ่มเสนอคอนายหลุยซาร์นั้น ได้มีการทำการวิจัยตลาดของสินค้าชนิดนี้เรียบร้อยแล้ว โดยทำการศึกษาเฉพาะตลาดของประเทศอินโดนีเซียเท่านั้น ผลจากการศึกษาพบว่า สามารถคุ้มทุนได้โดยการขายสินค้าในตลาดเดียว แต่หาได้รับความร่วมมือจากประเทศอื่นๆ ในอาเซียนด้วยกันก็ย่อมจะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

6) ยางสังเคราะห์ (Synthetic Rubber) โครงการดังกล่าวนี้ได้มีการศึกษาและประเมินตลาดแล้ว คาดว่าประเทศสมาชิกแต่ละประเทศมีความต้องการผลิตภัณฑ์ชนิดนี้ โดยเฉลี่ยดังนี้คือ อินโดนีเซียมีความต้องการผลิตภัณฑ์ชนิดนี้ประมาณ 12,000 ตันต่อปี มาเลเซียมีความต้องการผลิตภัณฑ์ชนิดนี้ประมาณ 3,500 ตันต่อปี ประเทศไทยมีความต้องการประมาณ 3,000 ตันต่อปี และสิงคโปร์มีความต้องการ 500 ตันต่อปี สำหรับเงินทุนที่คาดว่าจะใช้ในการลงทุนถือประมาณ 65 ล้านเหรียญ²⁸

แม้ว่าวิธีการดังกล่าวซึ่งเปรียบเสมือนแนวทางอันใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจของอาเซียนนั้นจะได้ถูกนำเสนอออกมาเรียบร้อยแล้วก็ตาม แต่การดำเนินการโครงการตามขั้นตอนต่างๆ ก็ยังมีใ้ดำเนินการไปแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะแต่ละโครงการดังกล่าวนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาความเหมาะสม (Feasibility Study) เสียก่อนจึงจะสามารถพัฒนาขั้นตอนต่างๆต่อไปได้ และการศึกษาความเหมาะสมนั้นจำเป็นต้องใช้เงินทุนเพื่อสนับสนุนการศึกษาวิจัย แต่เท่าที่ผ่านมานั้นในบางกรณี ภาคเอกชนผู้เสนอโครงการจะต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

²⁸ อวิชัย ตั้งสง่า, อ้างแล้ว, หน้า 3-7.

เองหรือไม่ เช่นนั้นหน่วยงานพัฒนาการด้านเศรษฐกิจของสหประชาชาติจะเป็นผู้ช่วยเหลือในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดปัญหาขงยากในเรื่องดังกล่าว ภาคเอกชนยอมจะขาดความสนใจที่จะทำการลงทุนอย่างแท้จริงทั้งนี้เพราะไม่เพียงแต่จะต้องจ่ายเงินเพื่อการลงทุนในโครงการที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งต้องใช้เงินทุนจำนวนมากแล้ว ยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาความเหมาะสมอีกด้วย ประเด็นปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ ทั้งนี้เนื่องจากภายในอาเซียนนั้นมีสถาบันเงินทุนของภูมิภาคหลายสถาบันด้วยกัน และที่สำคัญที่สุดคือบริษัทเงินทุนอาเซียน (ASEAN Finance Corporation AFC)²⁹ ซึ่งโดยหลักการแล้วเป็นสถาบันการเงินที่ให้ความสนับสนุนทางการเงินต่อโครงการการลงทุนต่างๆ ของภูมิภาคทั้งนี้เพราะเงินทุนในการจัดตั้งบริษัทเงินทุนดังกล่าวนี้ ได้มาจากการร่วมมือกันของภาคเอกชนในประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตามปัจจุบันนี้บริษัทเงินทุนนั้นได้บริหารงานเป็นเช่นเดียวกับ ธนาคารพาณิชย์ (Commercial Bank) แทนการเป็นธนาคารหรือบริษัทเงินทุนเพื่อพัฒนา (Development Bank) ฉะนั้นภาคเอกชนควรจะได้ขอความร่วมมือจากบริษัทใหญ่ทำงานในด้านการพัฒนามากขึ้น หรือเอื้ออำนวยประโยชน์ทางด้านเงินทุนเพื่อโครงการอุตสาหกรรมให้มากขึ้น โดยการให้สมาชิกทำการกู้ยืม ในรูปของเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น

ผู้เกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่ายพยายามที่จะหาทางปรับปรุงแนวทางการร่วมลงทุนอยู่ตลอด

²⁹ วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัทเงินทุนฯ คือ เพื่อระดมเงินทุนจากสถาบันการเงินจากทั้งภาคเอกชน และ ภาครัฐบาลในอาเซียน เพื่อมาสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมของภูมิภาคทั้งนี้การดำเนินงานนั้นอาจจะให้ในรูปแบบการให้กู้ และ การลงทุนร่วมในโครงการต่างๆ ที่เหมาะสม ขอบข่ายการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนอาเซียนคือ การให้ความช่วยเหลือด้านการเงินในรูปแบบของเงินกู้ระยะปานกลาง และ ระยะยาว การติดต่อหาแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินอื่น ๆ ให้แก่ โครงการ รวมทั้งให้การค้ำประกันเงินกู้จากต่างประเทศในกรณีที่มีเงินทุนให้กู้ไม่เพียงพอ ...ศึกษาเพิ่มเติมจาก AFC Limited, Annex H - 2, October 12, 1982. p.2. และ กัญจนนา ชอกนาค, สรุปความคืบหน้าในความร่วมมือของอาเซียนในรอบปี 2523, สำนักวิชาการธนาคารกสิกรไทย, มีนาคม 2524, หน้า 8.

เวลานี้เพื่อให้สอดคล้องต่อเป้าหมายหลักในการพัฒนา เศรษฐกิจของภูมิภาคนั้นเอง อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีความร่วมมือแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องก็ตามแต่ก็ยังมีปัญหาบางประการที่ยังคงมีอยู่ และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโครงการการร่วมลงทุนอยู่เช่นเดียวกัน

วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาโครงการการลงทุนร่วมของอาเซียน

ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาโครงการการลงทุนของอาเซียนนั้นแบ่งออกได้เป็นหลายประการด้วยกันคือ

1) ปัญหาอันสืบเนื่องมาจากหลักการโครงการร่วมลงทุนของอาเซียน

1.1 ในประเด็นแรกนี้เป็นเรื่องของขั้นตอนการนำเสนอมีมากและซับซ้อน ทำให้ภาคเอกชนเกิดความไม่พอใจซึ่งที่อาจจะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นผลิตภัณฑ์ของโครงการนั้นไม่คุ้มกับระยะเวลาที่ต้องรอให้มีการอนุมัติโครงการนี้เพราะสภาพการทางด้านเศรษฐกิจนั้นมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

1.2 การประชาสัมพันธ์ของโครงการมีไม่พอ ดังนั้นภาคเอกชนจึงไม่เข้าใจในหลักการการเข้าร่วมโครงการร่วมลงทุน ตลอดจนไม่เข้าใจถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังจากได้เข้าร่วมโครงการแล้ว

1.3 ข้อจำกัดในการถือหุ้นของประเทศที่มาจากนอกกลุ่มทำให้โครงการบางโครงการต้องอาศัย เทคโนโลยีระดับสูงจากนอกประเทศนั้น ไม่อาจดำเนินการได้เนื่องจากประเทศที่มีเทคโนโลยีอาจต้องการถือหุ้นในจำนวนมากกว่า 49% ดังที่มีสิทธิอยู่ เช่น โครงการผลิตสารเคลือบผิวเซรามิก (Fr-it) ซึ่งคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้อนุมัติให้เป็นโครงการร่วมลงทุนเรียบร้อยแล้ว และฝ่ายเอกชนของอาเซียนไม่ต้องการที่จะซื้อเทคโนโลยีจากประเทศนอกภูมิภาคเพราะเป็นเทคโนโลยีที่มีราคาแพงมากดังนั้นจึงชักชวนให้เอกชนในประเทศนั้นเข้าร่วมลงทุนในโครงการแทนการซื้อเทคโนโลยี ซึ่งฝ่ายต่างประเทศได้ตกลงเข้าร่วมลงทุนด้วยแต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นผู้ถือหุ้นข้างมากในโครงการ³⁰ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วเป็น

³⁰กระทรวงอุตสาหกรรม, รายงานการประชุมคณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรมแร่ธาตุ และ พลังงาน, ครั้งที่ 2 ปี 2528 , 28 พฤศจิกายน 2528, หน้า 4-5.

ไปไม่ได้เพราะขัดกับหลักการดังกล่าว

2. ปัญหาจากโครงการที่ได้การอนุมัติเรียบร้อยแล้ว ปัญหาดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นจากข้อตกลง แต่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตของประเทศผู้เข้าร่วมในโครงการ ตัวอย่างของโครงการที่ประสบปัญหาภายหลังจากอนุมัติแล้วได้แก่ โครงการโปแตช เฟลสปาร์, ควอตซ์ (Potash Felspar , Quartz) เนื่องจากพบว่าแหล่งแร่สำรองนั้นมีเพียง 500,000 เมตริกตัน ในขณะที่ปริมาณที่ต้องการอย่างแท้จริงคือ 1 ล้านเมตริกตันขึ้นไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องสำรวจหาแหล่งแร่ต่อไป ฉะนั้นโครงการโปแตช เฟลสปาร์ จึงยังไม่สามารถเริ่มโครงการได้

อีกตัวอย่างที่ส่งได้แก่กรณีโครงการชำแหละเนื้อ (Slaughter Meat) ซึ่งเป็นโครงการที่มีปัญหาเรื่องผู้ถือหุ้นเพราะเดิมเป็นการร่วมลงทุนระหว่างบริษัท อาร์ เอฟ เอ็ม (R.F.M) ประเทศฟิลิปปินส์ และบริษัทมาบุญครองในประเทศไทย ต่อมาบริษัทมาบุญครองประสบปัญหาบางประการ จึงจำเป็นต้องถอนหุ้นออกไป ฉะนั้นโครงการชำแหละเนื้อดังกล่าว จึงต้องหยุดชะงักไปชั่วคราว ปัจจุบันกำลังพิจารณาผู้ถือหุ้นรายใหม่

3. การจำกัดโอกาสของการขยายตลาดของประเทศเพื่อนบ้านโดยการลดภาษีนำเข้าของสินค้าชนิดเดียวกันกับที่ผลิตได้ในภูมิภาค โดยลดให้แก่ประเทศนอกภูมิภาค ตัวอย่างเช่น กรณีอินโดนีเซีย ซึ่งลดภาษีนำเข้าของพริกจากประเทศภายนอกภูมิภาคลงจากอัตราเรียกเก็บเดิมร้อยละ 30 เป็นเพียงร้อยละ 5 ซึ่งเป็นอัตราที่ค่อนข้างต่ำ จึงเป็นเหตุให้โครงการพริกที่ได้รับอนุมัติให้เป็นโครงการร่วมทุนเรียบร้อยแล้ว ไม่สามารถก่อตั้งโรงงานและทำการผลิตได้ เพราะเมื่อทำการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ (Feasibility Study) นั้น คาดว่าตลาดภายในภูมิภาคจะเป็นตลาดของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ และตลาดของอินโดนีเซีย เนื่องจากอินโดนีเซีย นำเข้าพริกจากนอกภูมิภาคในปริมาณสูง

4. ปัญหาจากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การเข้าร่วมมือกันในโครงการใดๆ ก็ ความ ประเทศสมาชิกมัก คำนึงถึงผลประโยชน์แลกเปลี่ยนมากเกินไปจนทำให้ไม่สามารถพัฒนาโครงการได้ ดังตัวอย่างเช่น เงื่อนไขการแลกเปลี่ยน หรือ ต่อรองระหว่างภาคเอกชนไทย

และมาเลเซีย ในโครงการผลิตอาหารเนื้อวัว และเนื้อไก่แช่เย็น โดยวิธีฮาลาล (Halal)³¹ ซึ่งเป็นโครงการของไทยที่เสนอเข้าร่วมกับมาเลเซียและโครงการกระดาษตราสาร (Security Paper) ของมาเลเซียที่เสนอให้ไทยเข้าร่วมโครงการด้วย นอกจากนี้ ผู้ร่วมลงทุนในโครงการผลิตเนื้อแช่แข็ง ทางมาเลเซีย ต้องการให้องค์กรทางด้านศาสนา เป็นผู้ลงทุนด้วย ดังนั้นผู้ร่วมลงทุนจึงเกิดความไม่สะดวกในการลงทุน โครงการนี้อยู่ในบัญชีตัวกราว ของคณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรมแร่ธาตุ และพลังงาน แต่ในที่สุดได้ถูกตัดออกไปจากบัญชี เนื่องจากหาประเทศเข้าร่วมลงทุนไม่ได้ และอยู่ในบัญชีนานเท่ากับการประชุมของคณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรมฯ ครบ 3 ครั้ง เหตุผลที่ขาดผู้ร่วมลงทุนนั้น เนื่องจากฝ่ายมาเลเซียได้เสนอให้ไทยเข้าร่วมในโครงการผลิตตราสาร ของมาเลเซียเสียก่อน แล้วมาเลเซียจึงจะเข้าร่วมโครงการของไทยดังกล่าว เพื่อแลกเปลี่ยนกันตั้งนี้เป็นต้น

ปัญหาต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ล้วนแต่เป็นปัญหาที่กระทบต่อโครงการทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นโครงการทางตรง หรือทางอ้อม และส่งผลให้ความสำเร็จของโครงการพัฒนาไปไม่ได้ ดังนั้นความประสงค์ที่จะทำให้สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค จึงถูกทำให้ส่งกั้นตามไปด้วย อนึ่งในกรณีปัญหาที่เกิดจากหลักการของโครงการ คงเป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ แต่สำหรับปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น สภาวะทางเศรษฐกิจ ย่อมเป็นสิ่งลำบากที่จะเข้าไปควบคุม ฉะนั้นโดยสรุปแล้วโครงการการร่วมลงทุนของมาเลเซีย นั้นยังไม่ว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของภูมิภาค ดังที่ได้มุ่งหมายไว้นั้นเอง

จากการที่ได้ศึกษาถึงกิจกรรมอันเป็นผลงานของคณะกรรมการว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม ทั้งในเรื่องของโครงการแปงผลิต (AIC) และโครงการร่วมลงทุน (AIJV) แล้วพบว่า ภาวะความก้าวหน้าของโครงการร่วมลงทุนนั้นมีมากกว่าโครงการแปงผลิต ทั้งนี้เนื่องจาก

จ. โครงการร่วมลงทุนนั้น มีความยืดหยุ่นในเรื่องของประเทศที่เข้าร่วมโครงการ

³¹โครงการนี้เสนอโดย บริษัทไทย - มุสลิม ฮาลาลฟู้ดคอมเพล็กซ์ การผลิตเนื้อวัว และ ไก่แช่เย็น โดยวิธีฮาลาลคือใช้วิธีฆ่าแบบอิสลาม.

มากกว่าโครงการแบ่งผลิตคือ โครงการประเทศเข้าร่วมโครงการเพียง 2 ประเทศเท่านั้น ในขณะที่โครงการแบ่งผลิตต้องการผู้ร่วมโครงการถึง 4 ประเทศ

2. โครงการแบ่งผลิตชุดที่ 2 นี้ต้องประสบกับความชงักงันเนื่องจากต้องอาศัยความรู้ และเทคโนโลยีระดับสูงจากประเทศภายนอกภูมิภาค ดังนั้นจึงต้องแสวงหาทางออก โดยการใช้หลักการ ชี้ออกชี้ออ (brand - to - brand) แทนหลักการดังกล่าวไม่ได้ รับการคอบสนองจากประเทศนอกภูมิภาค โครงการจึงต้องระงับไปในภาวะที่โครงการการร่วมทุนนั้นมีเพียงบางโครงการที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากภายนอก และโครงการหยุดชะงักไปเพราะปัญหาเทคโนโลยีดังกล่าว แต่เนื่องจากผลิตภัณฑ์ภายใต้โครงการการร่วมลงทุนมีด้วยกันหลายชนิด ฉะนั้นโครงการจึงยังคงสามารถพัฒนาต่อไปได้แม้จะไม่รวดเร็วก็ตาม

3. จากประสบการณ์ความไม่ก้าวหน้าของโครงการแบ่งผลิตที่ผ่านมาทำให้ ปัญหาของโครงการร่วมลงทุนได้ถูกศึกษา และติดตามแก้ไขโดยตลอดมาดังนั้น วิธีการใหม่ๆ จึงได้ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาโครงการอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากมีการตั้งคณะกรรมการขึ้น ปรึกษาปัญหา และมีโครงการระยะสั้นเพื่อช่วยเหลือในการพัฒนาโครงการตลอดมา

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า โครงการร่วมทุนมีความก้าวหน้า และความสำเร็จ มากกว่า โครงการแบ่งผลิต อย่างไรก็ตามผลที่ได้จากการศึกษาในบทที่ 4 และบทที่ 5 นั้น จะได้นำไปวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปของสมมติฐานในบทที่ 5 ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย